

Oppvekstmiljøets verdi for born i moderne bygdesamfunn

Ein kvalitativ studie av 3 ulike oppvekstmiljø

Solveig Beate Elvik



**Masteroppgåve i Pedagogikk
Det Utdanningsvitenskapelige Fakultetet
Pedagogisk Forskningsinstitutt**

Universitetet i Oslo

Hausten 2007

SAMANDRAG AV MASTEROPPGÅVA I PEDAGOGIKK

TITTEL:

Oppvekstmiljøets verdi for born i moderne bygdesamfunn

- ein kvalitativ studie av 3 ulike oppvekstmiljø

AV:

ELVIK, Solveig Beate

EKSAMEN:

Masteroppgåve i Pedagogikk

Allmenn Studieretning

SEMESTER:

Hausten 2007

STIKKORD:

Pedagogisk sosiologi

Oppvekstmiljø

Sosialisering

Identitetsutvikling

Problemområde:

I denne oppgåva vert det sett på oppvekstmiljøets verdi for born i moderne bygdesamfunn.

Hovudproblemstillinga er:

” Kva verdi har ulike oppvekstmiljø for born i moderne bygdesamfunn?”

Ved å kome inn på kjernespora som kan seie noko om verdien, har ein tre del – problemstillingar. Desse skal kaste lys over hovudproblemstillinga, oppvekstmiljøets verdi:

- Kva verdi har skulen i eit moderne oppvekstmiljø for borna?
- Kva kjenneteiknar identitetane til borna?
- Kva er forskjellane og likskapane i dei ulike 3 oppvekstmiljøa?

Den teoretiske tilnærminga dreiar seg i hovudsak om sosialisering og identitetsutvikling. Det vert teke opp aktuelle samfunnsstraumingar som kan ha noko å seie for problemstillingane og sett på aktuell forskning innafor forskjellige områder.

Metode:

Det empiriske datamaterialet gjer eit innblikk i kva synspunkt og oppfatningar born i moderne bygdesamfunn har på sitt oppvekstmiljø. Gjennom 3 fokusgruppeintervju på 3 ulike skular i ulike oppvekstmiljø kan ein gjennom analysen av dette materialet peike på skilnader og likskapar mellom dei ulike oppvekstmiljøa, og tendensar som kan forklare ulike sosialiseringsformar. Kjenneteikn på ulike identitetar kan og kome til syne gjennom denne metoden.

Ved å samanlikna skulane og oppvekstmiljøet med kvarandre og sette dei i ulike kategoriar jamfør aktuelle teoriar og modellar får ein fram tendensar og ulike trekk som forklarar kva som ligg i borns verdi av eit oppvekstmiljø i eit moderne bygdesamfunn. Desse vil ein kunne generalisere over til andre like grupper som dei denne undersøkinga har sett på. Dette kan gje eit påliteleg bilete av dei forskjellane og ulikskapane som ein har funne på tvers av oppvekstmiljø og skule. Ein kan auke det pålitelege biletet dersom ein i andre undersøkingar kjem fram til same resultat.

Resultat:

Her er somme av funna frå analysen av datamaterialet:

- Ulike oppvekstmiljø i moderne bygdesamfunn har ein positiv verdi for borna som bur der, men ved somme høve kan verte for stort, uoversiktleg og nøytralt til at borna utviklar ein identitet som er forsterka i gjennom sosialiseringa deira
- ” Storskulen” har tendensar av de – sosialisering, der skulen ikkje klarer å lage identitetsskapande band som kan vere med på å auke tilknyttinga til oppvekstmiljøet, og dei har ikkje noko effekt i sosialiseringsprosessen til eleven
- ” Vesleskulen” har tendensar av re –sosialisering, der skulen klarer å formidla viktige identitetsskapande band, men som og skjer på skulens premiss, der elev og heim er nøytrale i denne prosessen
- Ved ” Friskulen” ser ein at det er klare tendensar på ei forsterkande sosialisering
- Det er funn av born som har ein *moderne – tradisjonell* identitet, noko som kan peike i ei retning der ein ser at borna på bygda er kulturelt fristillte, men som også samstundes ser verdien av dei tradisjonane oppvekstmiljøet kan tilby
- Ein kan sjå at synet på delinga mellom by – og land framleis framstår som tradisjonelt. Dette kan tyde på at desse skiljelinjene framleis gjeld, til tross for globalisering og utvinking av grenser mellom små samfunn

Forord

Å skrive masteroppgåva har vore ein lang prosess der eg verkeleg har fått satt meg på prøve. Eg har lært mykje, og ville ikkje vore denne utfordringa forutan. Dette har òg vore ei fin oppleving omkring det å skulle prøve seg i forskar – rolla.

Eg vil fyrst og fremst takke dei 21 borna som har vore med på undersøkinga. Dei har gitt oppgåva verdifullt materiale og fargerike innspel. Takk til rektorane ved dei ulike skulane for å stille tid og rom til disposisjon.

Takk til familie og vener for fin støtte og oppmuntring. Særskilt takk til Ragnhild som har vore ein god støttespelar på lesesalen.

Takk til veiledaren min Christian W. Beck, som har kome med raske og konstruktive tilbakemeldingar under heile prosessen.

Eg vil trekke fram eit utdrag frå eit dikt av Belbert`n frå Salhusvinskvetten. Eit dikt som ser samanhengar litt utanom det vanlege som har vore til inspirasjon i åra eg har vore student. Ein kan sjå at det finns ulike løysingar på mange slags problem:

På loftet står ein sykkel,
den har ingen løkt,
men da gjer jo ingenting,
dar oppe e' da mørkt.

Fatter'n har eit solur
han aldri har fått te,
eg tok da ut i sole
og sia har da gje.

Eg har alltid gått med vottar,
sjølv om eine den e' trong,
for eg har so løgne fingra,
ikkje ein e' lika long.

Heilt til slutt vil eg takka Stig, fordi han e nett den han e...

Oslo, 15 november 2007

Solveig Beate Elvik

Innhold:

Samandrag.....	2
Forord.....	5
Innhold.....	7
Kap 1. Innleiing.....	9
1.1 Oppgåvas tema og teoretiske tilnærming.....	9
1.2 Problemstillingar.....	10
1.3 Metode.....	11
1.4 Skildring av kvart kapittel.....	12
Kap 2. Oppvekstmiljøets verdi i forhold til :	
Den moderne bygds situasjon, aktuell samfunnsutvikling og grendeskulen.....	14
2.1 Oppvekst og sosialisering i eit moderne bygdesamfunn.....	14
2.2 Samfunnsutvikling og globalisering på eit internasjonalt, nasjonalt og lokalt plan.....	17
2.3 Grendeskuledebatten i Noreg.....	22
2.4 Forsking omkring grendeskulen og oppvekstmiljø.....	26
Kap 3. Sosialisering og identitetsutvikling.....	33
3.1 Kort omgrepsavklaring.....	33
3.2 Hoëms og Giddens syn på sosialisering.....	35
3.3 Ein moderne identitet: Ziehes teori om post – avtradisjonisering.....	41
3.4 Samandrag.....	43
Kap 4. Metodeskildring.....	45
4.1 Fokusgruppeintervju.....	45
4.1.1 Kort historisk tilbakeblikk på fokusgruppeintervju.....	45

4.1.2 Styrken og svakheita til fokusgruppeintervjuet.....	46
4.1.3 Generalisering.....	49
4.1.4 Etiske spørsmål omkring metode og prosjektet.....	50
4.2 Empiriskildring – kva, kvifor og kven?.....	51
4.2.1 Dilemma som eg måtte ta stilling til.....	53
4.3 Skildring av dei ulike skulane.....	54
4.3.1 Stor – skulen.....	55
4.3.2 Vesle – skulen.....	56
4.3.3 Friskulen.....	58
4.4 Samandrag.....	59
 Kap 5. Analyse.....	 60
 5.1 Aktivitetar.....	 60
5.2 Skulens verdi for borna.....	65
5.3 Oppvekstmiljøets framtoning for borna.....	69
5.4 Modernitetsomgrepet.....	73
5.5 Sosialisering	74
5.6 Framtida.....	77
 Kap 6. Aktuelle funn	 83
 6.1 Kva type sosialisering som vert fremma i dei 3 ulike oppvekstmiljøa?	 83
6.2 Andre funn i analysen.....	88
 Kap 7. Konklusjon og avslutning.....	 92
 7.1 Samandrag.....	 92
7.2 Konklusjon.....	93
7.3 Avslutning.....	94
 Kjelder.....	 96

Kap 1. Innleiing

I denne oppgåva vert det sett søkelys på oppvekstmiljøa i moderne bygdesamfunn, og korleis borna opplever verdien av nærmiljøet sitt. I innleiinga vert oppgåvas tema presentert, den teoretiske tilnærminga og problemstillingane. Deretter korleis utforminga og opplegget av undersøkinga og oppgåva er strukturert. Til slutt vil ein få eit bilete av kva kvart kapittel inneheldt.

1.1 Oppgåvas tema og teoretiske tilnærming

Ein er inne i ei brytningstid kring oppvekstmiljøa i distrikta. Kulturar endrar seg raskt, og moderne bygder i Noreg kjempar for å overleve då globalisering og sentralisering kan true i ulik grad. Dette kan i somme tilfelle hindre vidare tilvekst i distrikta. Denne brytningstida kan vere med å avgjere framtida til oppvekstmiljøa deira, og verdien av desse i form av sosialisering og identitetsutvikling.

I slike tider er ikkje borna synlege i debattane. Det er i størst grad politikarar, foreldre, og vitskapsfolk som uttaler seg om dei problema og utfordringane som utspeler seg i distrikta på oppvekstfronten. Det er viktig å kunne oppretthalde positive oppvekstmiljø i griskrendte strok, og gjennom ulike problemstillingar i denne oppgåva kan ein også få fram bornas synspunkt og oppfatningar og få fram kva verdi dei tillegg sitt oppvekstmiljø. Det empiriske datamaterialet i oppgåva kjem frå 3 ulike fokusgruppeintervju med tilsaman 21 informantar frå 3 ulike skular i ein distriktskommune på Vestlandet.

Den overordna teoretiske tilnærminga vil i størst grad dreie seg om sosialisering og identitetsutvikling. Ved å sjå på desse sidene vil ein få eit bilete av ein moderne oppvekst, skulens og det generelle oppvekstmiljøet sin verdi i forhold til dette. Ved denne tilnærminga vil eg særskilt nytte Anton Hoëms (1978) sosialiseringsmodell og Anthony Giddens (1991) drøftingar omkring sjølvet og moderniteten. Eg vil også dra fram Thomas Ziehes (2006) teori omkring ein moderne identitet i forhold til identitetsutvikling.

Eg har sett på somme av dei faktorane som spelar ei rolle for verdien av oppvekstmiljøa i forhold til den moderne bygds situasjon og aktuell samfunnsutvikling. Det er interessant å sjå på utviklinga verda er i og korleis denne utviklinga kan påverke moderne bygdesamfunn, og identitetsutviklinga og sosialiseringa til borna der.

I forhold til denne utviklinga og den brytningstida ein er i, er det aktuelt å kome inn på rolla til grendeskulen innafor oppvekstmiljøet, og sjå på den forskinga som har tidlegare har vorten gjennomført omkring grendeskuler og oppvekstmiljø i distrikta til dømes representert ved Rune Kvalsunds (1992) rapport ” *Elevmiljø i oppløysing*”. Denne delen av debatten har utmerka seg i størst grad når det gjeld kvar fokuset ligg i distrikta, og er relevant for den teoretiske tilnærminga i oppgåva.

Kvifor ville eg forska på born i distrikta og deira oppvekstmiljø? Eg hadde lyst til å komme meg ut i felten og høyre på menneske som kunne gje meg informasjon og ny kunnskap om stoda i distrikta omkring oppvekstmiljøets verdi. Eg har sjølv vakse opp i ei bygd på vestlandet, og oppveksten min har vore eit uformelt feltarbeid i bygdesosiologi fram til eg flytta til byen for å studere. Dette er nyttige kunnskapar og erfaringar som eg har brukt i utforminga og gjennomføringa av denne oppgåva. Denne erfaringa har vore til stor inspirasjon, og har vore med påverke ideen om tema til denne oppgåva.

1.2 Problemstillingar

Den overordna problemstillinga er:

” Kva verdi har ulike oppvekstmiljø for born i moderne bygdesamfunn?”

Kva verdien er vil ein kunne avgjere utifrå korleis informantane i dei ulike gruppene vil framstille sitt oppvekstmiljø, og om ein kan finne tendensar som kan føra oss i ein positiv eller negativ retning. Ved å kome inn på kjernespora som kan vere med på å seie noko om verdien ser ein på tre del – problemstillingar. Desse skal kaste lys over hovudproblemstillinga, oppvekstmiljøets verdi.

Desse del - problemstillingane er :

1. Kva verdi har skulen i eit moderne oppvekstmiljø for borna?

Skulen er viktig når det gjeld både formell og uformell sosialisering. Her vil eg sjå på ulike teoriar omkring sosialisering, oppvekst, og kva som kan vere med å påverke eins oppvekstmiljø i eit moderne bygdesamfunn. Forsking omkring grendeskular og oppvekstmiljø er også relevant forhold til denne problemstillinga.

2. Kva kjenneteiknar identitetane til borna?

Her kjem ein inn på teoriar omkring identitet og sosialisering. Det vil her vere interessant å sjå om det syner seg informantar som skil seg ut i forhold til to hovudretningar når det gjeldt identitetsutvikling, ein tradisjonell retning eller ein moderne retning i analysen av datamaterialet.

3. Kva er forskjellane og likskapane i dei ulike 3 oppvekstmiljøa?

Hoëms (1978) sosialiseringsmodell vert brukt som utgangspunkt med dei fire typane sosialisering: forsterkande sosialisering, de – sosialisering, re- sosialisering, og til slutt ikkje – sosialisering. Finn ein element av desse i dei 3 ulike oppvekstmiljøa sett i forhold til kva rolle skulen speler i sosialiseringa i oppvekstmiljøet til informantane? Undervegs i analysen vil ein trekkje fram element som syner diverse forskjellar og likskapar i forhold til dei kategoriane ein har i analysen.

1.3 Metode

Kvalitativ forskning er metodologisk utgangspunkt for denne undersøkinga, og fokusgruppeintervju er ein passende metode til dei problemstillingane oppgåva har. I eit fokusgruppeintervju er det i hovudsak meiningane til informantane som står i fokus. Gjennom denne metoden kan ein og få fram gruppeinteraksjonen mellom dei 21 deltakarane fordelt på

3 grupper, når dei fekk presentert temaa omkring oppvekstmiljøet verdi. Ein kan og få fram den einskildes meining om temaa. Undersøkinga vil peike på forskjellar og ulikhetar ved dei forskjellige oppvekstmiljøa.

Det empiriske datamaterialet vil setje søkelyset på korleis borna opplever deira oppvekstmiljø. Felles for utvalet er at informantane bur i moderne bygder og i same kommune. Det vil vere interessant å høyre kva dei vektlegg i sine diskusjonar omkring fritid, skule og andre aktuelle tema. Eg vil sjå om ein kan finne ulike tankemønster i analysane omkring korleis borna ser på oppvekstmiljøet i datamaterialet, og sjå på ulike trekk innafor 6 kategoriar som eg på førehand har sett meg ut som passande i forhold til den teoretiske tilnærminga i oppgåva. Desse kategoriane er:

- Aktivitetar
- Skulens verdi for borna
- Oppvekstmiljøets framtoning for borna
- Modernitetsomgrepet
- Sosialisering
- Framtida

1.4 Skildring av kvart kapittel

Oppgåva er delt opp i 7 kapittel, kapittel 1 er innleiande kapittel.

I kapittel 2 ser eg på oppvekstmiljøets verdi i forhold til oppvekst og sosialisering i eit moderne bygdesamfunn, relevant samfunnutvikling, grendeskuledebatten og ulik forskning som omhandlar deler av oppvekstmiljøets verdi. Dette kapittelet vert ein introduksjon til dei sidene ved debatten som er viktige når ein skal ta oppvekstmiljøet i distrikta i nærare augesyn, men også for å kome inn på sosialisering og identitetsutvikling.

I kapittel 3 ser ein på kjerneteorien i denne oppgåva, som omhandlar sosialisering og identitetsutvikling der ulike teoriar vert presentert, i størst grad konsentrert rundt Hoëm (1978), Giddens (1991) og Ziehe (2006).

I kapittel 4 vil eg gå i gjennom utføringa av undersøkinga mi frå byrjinga til slutt, og sjå på sterke og svake sider ved metoden fokusgruppeintervju i forhold til mine erfaringar, som er med på å forklare sidene ved omgrepa reliabilitet og validitet. Her vert kvar skildra, og korleis intervjuet gjekk. Eg kjem også inn på metodens historie, ulike dilemma eg måtte ta stilling til undervegs, etiske spørsmål og generalisering av resultata.

I kapittel 5 vert datamaterialet analysert og sett inn i 6 kategoriar. I analysen vert det presentert ulike diskusjonar og utsegn frå informantane som er relevante og passar inn i dei ulike kategoriane.

I kapittel 6 vert funna frå analysen presentert.

Og til slutt i kapittel 7 kjem eit kort samandrag over funna, samt ein konklusjon på bakgrunn av desse. Til sist ei avslutning der eg ser på framtida og presenterer nye tankar som kan vere interessante å sjå nærare på i andre undersøkingar.

Kap 2. Oppvekstmiljøets verdi i forhold til : Samfunnsutvikling, den moderne bygds situasjon og grendeskulen

Det vert her presentert tre aktuelle tema som seier noko om sider som er med å påverke oppvekstmiljøet i distrikta. Ein kjem då inn på problematikken som ligg bak somme av utfordringane som kan syne seg i ulike oppvekstmiljø. Desse tre temaa vil vere relevante dersom ein skal få eit bilete av dagens oppvekstmiljø i moderne bygder, og som er med på å påverke desse miljøa i ulike retningar.

Eg vil sjå på oppvekst og sosialisering i eit moderne bygdesamfunn der ein kjem inn på den generelle situasjon når det gjeld oppvekstmiljøet til born i distriktet. Ved å deretter sjå på samfunnutviklinga, både internasjonalt, nasjonalt og lokalt, vil ein kunne sei noko om kva som er med å påverke ulike sider ved ei moderne bygds for dei som bur der, og korleis dette kan vere med på å påverke tilhøyrande oppvekstmiljø, til dømes ved globalisering.

Ulike grendeskular har i dei siste tiåra stått sentralt i debatten når det gjeld born sin oppvekst i distriktet, og eg vil trekke fram sider ved denne debatten i forhold til oppvekstmiljøets verdi. Til slutt i dette kapittelet kjem ein inn på relevant forskning som har vorte utført på dette området.

2.1 Oppvekst og sosialisering i eit moderne bygdesamfunn

Barne- og familiedepartementet skriv i Stortingsmelding nr. 39 (2001-2002) kap 6.1 at:

” trygge og inkluderande lokalmiljø er viktig for å sikre barn og ungdom ein god oppvekst. Lokalmiljøet gjer viktige rammer for samvær og aktivitet, og for tilhøriget i eit større fellesskap.”

Lokalmiljøet vert her lagt vekt på som ein viktig faktor for at alle skal få ein god oppvekst. Dette miljøet har også ein del å seie når det gjeld dei kulturelle verdiane og strukturane som er der, og ei eventuell utvikling og vidareføring av desse.

Stortingsmeldinga påpeikar at tryggleik er viktig, og at alle skal få ein god oppvekst. Så kva er ein god oppvekst? Dagens moderne born har til dømes ein oppvekst som er prega av ein digital revolusjon, noko som gjer deira kvardag og oppvekst annleis i forhold til tidlegare generasjonars oppvekst. Den materielle levestandaren er i Noreg svært god. Dette er med på å setje somme av speleregla for borns oppvekst og kva denne oppveksten kan innebere.

Å vekse opp i eit moderne velferdssamfunn kan by på ein del utfordringar både for samfunnet og individet sjølv når det gjeld dei forandringane og utviklinga ein går i gjennom. Dei fleste vert fødde med dei biologiske føresetnadane som trengst, og for samfunnet vert då ambisjonen at vilkåra rundt oppvekst og læring skal syrgje for at alle får utnytta sine kapasitetar (Befring 1997:21).

Oppvekst handlar om kva familie, fritid, vener, lokalmiljø og skule gjer ein av ressursar som ein kan dra nytte av vidare i livet. Desse forskjellige menneska og institusjonane er med på å forme ein som menneske i oppveksten – og i sosialiseringa, som vil vere med på å utvikle eins identitet, og sjølvtilit. Desse ulike instansane vil òg vere med å prisgje oppvekstmiljøets verdi i forhold til om oppveksten til borna vert positiv eller negativ.

Skulen er eit samlingspunkt i mange nærmiljø, og barneskulen har sterke lokale feste, og vert i somme nærmiljø utnytta som samlingsplass, medan i andre miljø er det organisasjonar som til dømes idrettslag som samlar borna (Frønes 2003: 123). I og med at ein byrjar på skulen når ein er rundt 6 år, kan ein seie at skulen spelar ei tidleg og relativ stor rolle i borns liv. Ein møter andre born, og der som familien før hadde hovudansvaret eins sosialisering og utvikling, er skule og barnehage i dag i stor grad med på denne prosessen.

Born som veks opp i 2007 opplever at mykje endrar seg på relativt kort tid. Den prosessen borna går i gjennom fram til dei er vaksne, er i ei stor grad prega av å vera organisert der dei fleste born startar i barnehagen når dei er små ofte rundt 1 års alder, og heldt fram på skulen til dei er vaksne. Barndomen og ungdomsåra er lagt opp slik at ein tilbringer mykje tid på ulike tilrettelagde arenaer. Organiserte aktivitetar på fritida er også ein viktig del av kvardagen for mange små born. Desse forskjellige spesialiserte organisasjonane er med på å forme deira oppvekstmiljø, både kulturelt og sosialt, og somme hevdar at dette kan vere med på å svekke den lokale barnekulturen (Frønes 1998:145). Ein mister den fridomen til å møtes ein plass der alle er likestilte og delaktige utan at nokon vaksne fortel korleis det skal organiserast. På ei anna side kan ulike organisasjonar vere viktige når det gjeld lokal

tilhørsle, som til dømes korps og fotball (Frønes 1998: 146). Aktørane ein møter der har ei aktiv rolle i sosialiseringsprosessen.

Det vil nok vere eit avgrensa utval omkring interesser og ulike aktivitetar for born i oppvekstmiljøa i moderne bygdesamfunn. For borna er det kanskje trygt og godt å vekse opp i bygda, men for ungdommen finn ein kanskje ikkje i like stor grad rom for utfolding til å dyrke sine interesser, og ein konsekvens av dette er at ein flyttar vekk og søkjer nye muligheiter og også nye menneske.

Når det gjeld ungdomsskuleelevar viser det seg at det er i distrikta ungdommen som oftast saknar aktivitetar som famnar deira interesser (Frønes 2003: 125). Det vert då ei utfordring for dei moderne bygdesamfunna å finne allsidige aktivitetar og tilbod, slik at bygda står fram som attraktiv for ungdommen. Dette er noko som kan vere med på å sikre bygda vidare tilvekst.

Ein av verdiane som vert framstilt som viktig for oppvekstmiljøet i moderne bygder, er tanken om at dei ulike bygdene har visse fordelar ved at det er eit trygt og godt miljø der. Trygt og godt er to ord som går igjen når ein skal prøve å forklare kvifor dei ser på bygda som gode oppvekstarenaer for borna sine påpeiker Mariann Villa (2005) i boka ”*Bygda som bustad*”. Mange hevdar at det er inkluderande fellesskap og fråvær av kriminalitet som gjer bygda til ein attraktiv buplass, men det er gjort lite forskning omkring utryggleik og kriminalitet, og ein kan ikkje sikkert sei at det er bygda som har den beste oppvekstarenaen i forhold til anna meir sentral busetting (Villa 2005:19). Det verkar som at definisjonen ”trygg og god” er ein av føremonane for å bu og å flytte til bygda. Denne definisjonen har fleire framheva som viktig, og særskilt barnefamiliar framhevar dette når det gjeld spørsmålet om kvifor dei vil bu i bygda (Villa 2005:19). Kva er det som ligg bak orda ”trygg og god”?

Er det den romantiske draumen om landlege og rolege omgivnader? Eller kanskje det er det et globaliserte storsamfunnet som druknar ein og ein søker tilbake til dei meir tradisjonelle måtane å leve på der ein finn miljøet oversiktleg, og ein kjenner dei fleste? Dette gjeld kanskje for mange som søker ut i distrikta, uavhengig om dei har tiknytting til plassen eller ikkje. I byane bur det eit større antal menneske, og dermed aukar sjansane for at ein vil finne kriminelle miljø og liknande. Å bu på bygda treng jo ikkje vere ein garanti for å unngå kriminalitet og uro, men det vil vere ein mindre sjanse for å møte på desse problema. Miljøa

der vil og framstå som meir oversiktleg og kontrollerbart. Det vil då vere dette som vert sett på som ein fordel for bygda og dei som bur der.

Kvar einskild kultur og i dette tilfelle moderne bygder, representerar noko unikt. Ein finn skilnader på bygdesamfunn som berre ligg i kort avstand frå kvarandre, men kanskje ikkje i form av kva butikkar og bensinstasjonar ein finn der. Ein del av desse er kjeder, og utsjånaden på bygdene slik sett er kanskje like. Det er som vil vere unikt, er då kulturen og det språket som vert ført.

Å tenkje lokalt – globalt i staden for den meir tradisjonelle tanken om land – by, vil vere meir i tråd med korleis born og unge tenkjer i dag (Fauske 1993: 116). Mediepåverknaden er større enn nokon gong, internett til dømes gjer at ein har tilgang til eit globalt nettverk som er med på å auke globaliseringa og påverknad mellom ulike kulturar. På internett pratar ein det same ”språket”, og høvet til å utforske er uendeleg. Ein går altså vekk i frå tanken om at ein skil mellom by – land tanken, i og med at born vert påverka med dei same verkemidla og informasjonen kjem like raskt til landet som i byen.

Som ein kan sjå kan eit trygt og godt oppvekstmiljø vere identitetsskapande, der ulike instansar spelar ulike roller. Utfordringa for moderne bygder vert då å gjere oppvekstmiljøet til borna attraktivt. Ein kan og sjå at organiserte aktivitetar er både viktige og ein stor del av kvardagen til borna, og at desse aktivitetane kan ha noko å seie for lokal tilhørsle.

2.2 Samfunnsutvikling og globalisering på eit internasjonalt, nasjonalt og lokalt plan

Globalisering er noko ingen kjem unna (Giddens 1997:34). Dette er med på å påverke verda, og forandringane og den utviklinga er merkbare for alle. Ein kan sei at globalisering og kulturars påverknad av kvarandre ikkje er noko som er komen i den siste tida, dette har vist seg frå mange tusen år tilbake, då ein reiste rundt og fekk inspirasjon til vidare utvikling av sin eigen kultur, både når det gjaldt kunst og levemåte. No har betre kommunikasjonshøve gjort at denne utviklinga har gått raskare enn nokosinne. Ein reiser framleis rundt om i verda, no raskare enn nokon gong før, og ein har fått orientalske rettar på bordet og nye eksotiske frukter i butikken.

Omgrepet ” globalisering” er komplekst og har mange sider. Somme sider ved dette omgrepet kan vise korleis globalisering kan verke inn i dagens samfunn, og då særskilt med tanke på distrikta og verdien av oppvekstmiljøet. Ein kan tenkje seg at verda vert likare og likare, men kanskje er det slik at det er mangfaldet som aukar? Eller i alle fall høvet for mangfald?

På eit internasjonalt plan er globalisering ein konsekvens av auka industrialisering, betre kommunikasjonshøve og raskare transport, noko som kan settes i samband med den uviklinga verda er i, og særskilt då den vestlege verda. Det er handlingar som ikkje kan setjast i forhold til avstandar, som ikkje har noko tilhørighet men som oppstår på grunn av dei overnemnde utviklingane som har skjedd , og dei lokale og personlege røynslene forandrar seg (Beck 1997:116). I distrikta kan dette utspele seg med betre vegar, brussamband mellom øyer og fastland, og raskare tilgang på andre ressursar.

Industrien i distrikta kjempar ein hard kamp for vidare drift og utbygging. I mange små utkantkommunar er det mange nisjebedrifter som klarar seg bra som er med på å oppretthalde lokalsamfunnet med arbeidsplassar, håp for tilflytting, og auka positivt oppvekstmiljø for borna. Men på ei annan side kan det også vere ein viss risiko for eigarskifte og ein globalisert økonomi i industrien, der bedrifter vert kjøpte opp av internasjonale selskap og dei lokale forankringane når det til dømes skal ta avgjørsler ikkje er gjeldane for aksjonærane, noko som kan skape nedlegging av arbeidsplassar, og ei uviss framtid for arbeidarane(Solstad&Thelin 2006: 146). Dette kan og vere med å påverke oppvekstmiljøet til borna i ein negativ retning.

Små lokale kulturar må etter kvart bukke under dei store påverknadane, og er nødt til å forholde seg til alle freistingar, trugslar, og andre ting som kan påverke eit samfunn, og som kan vere med på å bryte det ned. Dette er då ein konsekvens av globaliseringa i verda.

Den aukande globaliseringa, og det som skjer som ein konsekvens av dette i distrikta vil somme kalle glocalisering. Dette inneber at globalisering og lokalisering er to prosessar som saman er ein utviklingsgang, der ein lokalt vert påverka av andre kulturar, og ein vert fristilt frå gamle reglar innad i samfunnet (Bjørkås 2003:433).

På eit nasjonalt plan her i Noreg har ein ei stor auke av fråflytting frå distrikta til byane. Sentralisering, det at folk flyttar frå distrikta til større kompakte områder, har vore ein jamn

tendens i Noreg frå byrjinga av 1900 talet og fram til no. Så dette er ikkje noko nyhende for bygdesamfunna, til dømes påpeikte Solstad (1978) at det var bygdesamfunnet som stod i fare, og bysamfunnet som var førebiletet. Dette var gjengs for det industrielle samfunn.

Langørgeren (2007) definerar sentralisering som at det eit aukande antal menneske som bur og arbeidar i større byar, medan det motsette skjer i distrikta. Berre under og like etter 2. verdskrig og på 1970 talet var det andre mønster på korleis folk flytta (Frønes 2003:328). Sentraliseringa har vore ein medverkande faktor når det gjeld avfolkinga av distrikta, og konsekvensane av dette kan verte mange, både når det gjeld tapt lokalkunnskap og lite utnytting av viktige ressursar og store areal. I mange utkantkommunar vil ein vere heilt bunden av at folk flyttar til og ikkje frå i dei kommande generasjonane, dersom desse kommunane vil overleve (Sørli 2003:329).

Dette kan igjen lage store konsekvensar for borna som bur der og for verdien av deira oppvekstmiljø.

Kva er det som står bak denne sentraliseringa? Sørli (2003:323) peiker på utviklinga i samfunnet og seier:

” Både næringsutviklingen, utdanningsbehov, teknologisk utvikling, betydningen av informasjons- og kommunikasjonsforhold og krav til effektivitet har i samfunnet hatt kontinuerlig sentraliserende virkninger”

Elder & Shanahan (1997:19) peikar på at det 20. århundre har vore prega av krigar, økonomiske svingingar, nye flyttemønster, og teknologiske endringar. Dei felles banda påverkar kvarandre når ein har vonde eller gode tider, men at desse skjebnane særleg kjem til syne når det står dårleg til. På grunn av dette må menneska føye seg og tilpasse seg etter kva forhold dei lever under.

På ei annan side kan ein ustabilitet i samfunnet føre til ei heil rekke med ulike konsekvensar, og mennesket har ikkje noko anna val enn å fylgje utviklinga som skjer, då somme prioriteringar i samfunnet ikkje alltid gagnar deira veg. Når det gjeld sentraliseringsideen kan ein sei at dette ikkje har gagna dei som bur i distrikta, då det relative mangfaldet av tilbod ikkje lenger er det same som det ein gong var. Med tilbod tenkjer eg på banktenester, post,

skule og andre sørvistilbod. Dette kan også kome av dei store teknologiske utviklingane, der ein har fått internett, og at ein nyttar nettbank og e – post i staden for dei meir tradisjonelle metodane. Breibandutbygginga er framleis dårleg i distrikta, men ein kan sjå at det er ei auka satsing også på det området, og ein kan på ingen måte seie at distrikta heng etter når det gjeld teknologi og anna utvikling. Det finns bygder som har retta fokus på at ein har store høve til å fylgje utviklinga også i distrikta og Roald (2001:192) påpeiker at:

” Mange bygder i Noreg er svært dynamiske, utviklingsorienterte og internasjonalt retta samfunn ”

Ein har høgteknologisk jordbruk, fiskeindustri og anna industri, som knyter band med resten av verda.

På eit lokalt plan vil dei tradisjonane og verdiane som ligg til grunn for menneska etterkvart forsvinne og dermed mister ein den lokale kulturen og den viktige kunnskapen som fylgjer med kulturen. Auka kamp for lokale verdiar og lokal identitet, kan vere ein konsekvens av globalisering (Beck 1997:116). Men ein tilegnar seg samstundes nye kunnskapar og verdiar. Ein kan og verte meir oppmerksam på dei kulturelle kjenneteikna ein finn i sitt eige lokalmiljø, og sjå verdien av å ta vare på desse. Ny kultur vert då laga, og det ein vil ta vare på av den gamle kulturen vil verte innlemma i den nye kulturen som oppstår, slik verda heile tida har utvikla seg.

På ei anna side vil ein sjå det som at ein vert fristilt når det gjeld danninga av kultur frå det tradisjonelle midtpunktet i Noreg (Bjørkås 2003:433). Ein står fritt til å ta vare på det som ein finn verdifullt å ta vare på, og ein kan og søke ny inspirasjon. Det vert spenningar mellom den nye urbane kulturen og den meir tradisjonelle bygdekulturen (Jørgensen 1993:34). Dette kan ein sjå til dømes når det dannar seg ungdomskulturar i bygdene, og ein vert utfordra når det gjeld det tradisjonelle synet på kulturen ein lever i.

I forhold til denne sentraliseringstendensen som skjer i verda og som påverkar Noreg i dag, er det interessant å sjå på kva den moderne bygda kan gjere for å snu tendensane. Dette vil vere viktig for Noreg, industrien og utnytting av ressursane som ein kan finna i heile landet. Og ikkje minst vil det då vere viktig å sjå på korleis dei kan tilretteleggje den moderne bygda i ei slik grad at borna som veks opp der, vil kunne sjå verdien av at dette er noko ein må ta vare

på. Det kan vere ei av dei viktigaste oppgåvene for oppvekstmiljøa i moderne bygder, og den verdien dette miljøet har for borna som veks opp der.

Fauske (1993:102) framhevar at kva menneske tenkjer og gjer, er det som gjeld når menneske skal avgjere kor dei ynskjer å bu, og at dette ikkje treng å vere avhengig av politiske retningslinjer.

Dette kan igjen vere med å framheve at ein kan vere kulturelt fristilt som menneske.

Ivar Frønes (1998:129) viser til at det moderne samfunnet er i forandring og seier:

” Ut av forandringene vokser tradisjonenes oppsmuldring og det moderne mennesket.”

Sørli påpeiker at dersom ein hadde hatt auka fridom til å velje, og dersom folk hadde mangfaldig kunnskap og eit standpunkt hadde ein kanskje sett ein annan tendens når det gjeld auka sentralisering (Sørli 2003:330).

Ei interessant utvikling ein kan sjå i utryddingstrua utkantkommunar i dag, er i stor og særskilt grad import av nederlendarar. I Nederland er det trøgt om plassen, og mange ser på tilbodet frå Noreg som ein gylden sjanse til å få eit lite småbruk i idylliske omgivelnader, der ein har betre plass og romslegare tid. Å få denne tilflyttinga til kommunen har alt å bety for vidare eksistens for kommunen. Fleire elevar til skulen, meir tilskot i kommunekassa, og auka velferd for kommunens innbyggjarar. Steinar Skjerdingsstad, dagleg leiar i eit samarbeidsprosjekt ” Blilyst☺” som omfattar 8 kommunar i Sør – Trøndelag, seier at:

” Utgangspunktet for denne satsingen er at vi vil se på mulighetene for å få til enda større mangfold og positiv tilflytting til regionen, også gjennom internasjonal tilflytting.”

adresseavisa.no

Nederland er eit gjennom - urbanisert land og har ikkje meir plass til overs for menneska som bur der. Det er trøgt og landet er i stor grad eit urbanisert bysamfunn. Slik sett er det forskjell på Noreg og Nederland. Tradisjonane er forskjellige, og ny kultur kan verta danna i desse utkantbygdene som importerer ny tilvekst i bygda. Ein av fordelane med å vere kulturelt fristilt vil jo vere at ein står fritt til å leve livet sitt slik ein sjølv vil, og ein er utan grenser både når det gjeld land og virke.

Giddens (1996:14) påpeiker at:

” I moderne sosialt liv får begrepet livstil en særlig betydning ”

Dei ressurssterke nederlendarane tek med seg bedrifta si, eller har eit yrke som er ettertrakta i den norske bygda. Dei legg om livet sitt, og nyttar høvet til å leve eit stille og harmonisk liv på ei norsk bygd, der naturen ofte står i sentrum. Dei tilfører noko nytt til distrikts – Noreg, noko som og kan vise at bygdene ikkje er redde for nye idear. Distrikta ser verdien av ny tilførsel av menneske, noko som kan vere med på auke verdien av borna sitt oppvekstmiljø.

2.3 Grendeskuledebatten i Noreg

Dagens samfunn vert kalla kunnskapssamfunnet , der kunnskapsinstitusjonane har ein viktig plass, og både samfunnet og folk søker utdanning (Frønes 1998:130). Skulen er ein viktig sosialiseringsarena i oppvekstmiljøet, og ein kan risikere mindre lokal tilknytning for borna dersom skulen vert lagt ned. Ein kan og sjå at lokalsamfunnet vert svekka, og denne sida kan også vere med å påverke verdien av oppvekstmiljøet.

Skulenedlegging, ein krok på døra for bygda og fellesskapet!? Det er dette som har prega debatten dei siste åra, og mange har brukt skulen som argument for vidare liv i bygda og for å oppretthalde oppvekstmiljøet til borna. Debatten handlar om interessa rundt å framleis ha ein skule i bygda, då mange hevdar det er igjennom skulen ein klarar å halde liv i bygda. Skule eit av dei viktigaste elementa som kan vere med på å gje borna identitet, og lyst til å busette seg i bygda når dei vert eldre, og har ein sterk instrumentell verdi. Gjennom skulen kan sikra vidare vekst i distrikta, ein kan styrke fellesskapet og oppvekstmiljøet til borna.

Korleis har globaliseringa og sentraliseringa delvis vore med å påverka oppvekstmiljøa og somme av dei tilhøyrande skulane? Tendensane viser seg gjerne gjennom kva politiske retningslinjer det vert lagt opp til, og kva verdiar og kvalitetar som vert vektlagt i samfunnet på ein internasjonalt og nasjonalt nivå. I dei siste åra har det gjerne vore dei økonomiske aspekta og sentralisering som har prega grendeskulane og distrikta. Dei økonomiske aspekta går til ei viss grad ut på at kostnadsfaktorane i ein kommune kan verte så store at ein må klare å effektivisera drifta for å klare å fylgje budsjettet, og dette går i mange høve utover den vesle

skulen og lokalmiljøet der, og konsekvensen vert at ein sentraliserer skulen. Ein legg ned dei små skulane rundt om i bygdene, og byggjer ut dei store, og sender elevane dit med buss eller anna. I somme høve tykkjer bygdefolket at det er den rette løysinga, i andre høve ikkje. Dette har vist seg å vera individuelt for kvar bygd som har fått beskjeden om at deira skule står i fare for å verte lagt ned. Bygda vil her oppleve kulturelle og sosiale konsekvensar i forhold til skulesentraliseringa.

I boka ” *Skulen og distrikta – samspel eller konflikt?* ” kjem Solstad&Thelin (2006) inn på kva ein likeverdig skule er. Dei peikar på utdanningssamfunnet ein har i dag, der dei fleste går på skule frå dei er 6 år og fram til dei er minimum 18-19 år, og at dei som bur i griskrendte strok også vil ha den same utdanninga som andre. Det er likeverdige politiske prinsipp ligg til grunn for at alle har dei same rettane til dette.

Kva er så grendeskulens kvalitetar og verdiar når det gjeld oppvekstmiljøet til borna slik det vert framlagt i forskjellig litteratur og i aktuelle debattar? Kvifor kan nedlegging føre til usemje og store debattar når det gjeld grendeskulen? Dette har vore ein varm, og er framleis ein varm debatt rundt om i Noreg der ein har opplevd at skulen har stått i fare for å verte nedlagt, mange gonger på grunn av økonomi. Mangel på pengar i kommunane fører somme gonger til at ein ikkje kan la den vesle grendeskulen overleve til einkvar pris.

Ein har og peikt på dårlege fødselstal og dårleg kommuneøkonomi som nokre av grunnane til grendeskuledebatten (Solstad&Thelin 2006: 50).

Dette har medført i somme tilfelle at bygdefolket har starta sin eigen friskule, der ein då har klart å oppretthalde skulen i bygda. Christian Beck (2001) omtaler somme av desse menneska og skulane i artikkelen ” Utdanning i et demokratisk samfunn”, der han til dømes viser til Osterøy kommune på Vestlandet der to grendeskular mobiliserte seg, og kjempa hardt for skulane og bygdene sine. Det viste seg at nedleggingsfaren utløyste eit voldsamt engasjement hjå innbyggjarane i dei to gjeldane bygdene, og dei klarte å få gjenoppretta skulane etter eit kommuneval i 1999 (Beck 2001:31). I ettertid vart igjen desse to skulane lagt ned, og bygdefoka starta på eget initiativ opp Montessoriskule for borna i bygda, etter fyrst å ha fått avslag på søknaden om å starte skule der dei hadde lagt opp ein eigen lokalorienterte pedagogikk.

Å starte opp friskule på desse premessa, viser at det finnes eit stort bygde – og familie engasjement i distrikta (Solstad&Thelin 2006: 50).

Kristoffer Melheim skriv i artikkelen ” Skule der folk bur - eit grunnleggjande velferdsgode?”(2001) at det er ingen som vert utelatne på ein liten skule. Han tek opp sider som forklarar kvifor han meiner det er viktig å ta vare på dei små udelte - og fådelte skulane. På desse skulane treng alle kvarandre både når det gjeld leik og læring, og dersom somme er vekke ein dag, vert det lagt merkje til. Melheim set fokus på skulen som eit velferdsgode for alle – ikkje berre for elevane. Det er ein viktig møteplass i samfunnet, i bygda og nærmiljøet (Melheim 2001:161). Han seier her at skulen er ein av dei viktigaste grunnmurane i eit fellesskap, og utan denne institusjonen står fellesskapet i bygda i fare.

Når det er snakk om identitet og verdiar, legg Melheim vekt på at det er skulen som gjer bygda identitet. Han peiker på at skulen kan vere den siste plassen der folk kan treffast når alt det andre er bitt lagt ned, vil difor vere viktig i spørsmålet om bygda skal overleve eller ei. Han peikar og på at det kan vere verre for bygda enn for elevane dersom skulen vert lagt ned (Melheim 2001:165). Melheim peikar altså på dei verdiane ein vil ta vare på i ei lita bygd, og meiner skulen er ein av dei viktigaste føremonane for å kunne framleis oppretthalde eit bygdefellesskap og eit oppvekstmiljø. Han bruker skulen som ein årsak til vidare vekst i distrikta. Det vert og teke opp tre viktige punkt i artikkelen, der Melheim peikar på at det er viktig både for *elevane*, *bygda* og *samfunnet* at grendeskulane overlever (Melheim 2001:170). Det er særskilt bygdefellesskapet som vert framstilt som det skadelidande dersom grendeskulen vert lagt ned.

Sett i frå ei anna perspektiv viser det seg at ein ny tendens blant foreldre er at dei tykkjer læringsmiljøet vert for snevert på små skular, og i staden for å kjempe for grendeskulane i kommunen, vil ein ha ein større og sentralisert skule for borna sine. I Våler kommune i Hedmark var det i Februar 2007 ei foreldregruppe som stod fram i media med ynskje om å setje i gong ein debatt der dei set bornas læringsmiljø og sosiale miljø i fokus.

Dette er ei anna vinkling sidan det er foreldra som her set det på dagsorden, uavhengig av kva politikaner meiner må gjerast med tanke på budsjett og anna. Dei meiner det ikkje er på grunn av skulen folk flytter til grendene, og at det er viktig at borna sin skulekvardag vert framheva, og ikkje kva besteforeldra meiner er viktige verdiar i grenda. Dei er redde for at dette vert ein debatt der ein kranqlar grendene seg i mellom, og at dei vaksne skyver borna framfor seg (Glåmdalen 07.02.2007). Utspela frå foreldra vert møtt med stor interesse av

politikarane som er glad for det endeleg kjem ein debatt om oppvekst og skule som ikkje styres av budsjettinnskrenkingar (Glåmdalen 08.02.2007). Dette gjeld 3 grendeskular og det er tydeleg at foreldra her vil vere med i debatten omkring skule og oppvekstmiljø, uavhengig i kva retning dei tenkjer, og ein kan sjå engasjementet er stort og på denne sida av saka.

Foreldra i Våler vil slå saman dei 3 skulane, fordi dei vil att borna skal få eit større sosialt miljø. Dei meiner det er opp til innbyggjarane i bygda å ta ansvar for at bygda overlever, og dette ansvaret ikkje bør liggje på borna og skulen. Dei påpeiker og at patriotisme for bygda, ikkje bør gå ut over læringsmiljøet til elevane (Glåmdalen 07.02. 2007). Her vert ikkje skulen brukt som ein faktor for å bryte ned bygda og tilveksten til den, og vert ein motsetning til kva Melheim legg vekt på i sin artikkel. Dette viser at det er motstridande retningar når det gjeld grendeskular, og verdien av desse for dei moderne oppvekstmiljøa i bygdesamfunna i Noreg.

Roald (2001:185) peikar på at ein ofte samanliknar små skular med distrikta og dei store skulane som noko som finns i byen. Dette meiner han er feil, og seier at store skular i mykje større grad er representert i distrikta, og at Noreg treng både dei store og dei små skulane. Han ser på dei didaktiske utfordringane, og korleis desse kan skilje seg når det gjeld storleiken på skulane. Han meiner at ein stor del av elevane i distrikta går på ein stor skule og han undrast om politikarar og andre er opplyste om dette, og han tek opp nokon kritiske spørsmål omkring dette (2001:186):

- Ein stor skule i distriktet har få samarbeidspartnarar når det gjeld andre skular
- Forsking gjeld ofte store skular
- Dersom økonomien ikkje strekk til i distriktskommunane vil ein for å redde den vesle grendeskulen ofte redusere pengane som skal gå til utvikling og tilpassa opplæring

I forhold til den utviklinga som skjer distrikts – bygdene, til dømes ved jordbruk og industri, vil skulen i distrikta ha ein karakter som kan vere til inspirasjon for andre skular og utvikling av desse. Men då må ein sjå på dei store skulane i distrikta som noko representativt for distrikta, og sjå på kvalitetane i staden for problema når det gjeld store skular (Roald 2001: 192). Han peikar på at ein må sjå det positive ved dei store skulane, og at dei store skulane og dei små kan utveksle kunnskap om til dømes arbeidsformar. Det er eit viktig poeng Roald peikar på, då ein kan sjå tendensar til at ein i hovudsak fokuserar negativt på den store skulen i distrikta og føretrekk den vesle skulen, då ein er redd for at dei kulturelle verdiane skal gå

tapt dersom ein må gå på ein større skule i ei anna bygd. Men samarbeid mellom bygdene, der vaksne og born i ein kommune kan vere med på å lage ein skule med mangfald når det gjeld verdiar(Roald 2001:193). Dette viser at det er høve for å kunne lage gode store skuler på tvers av bygder og kulturforskjellar. Utfordringa til desse skulane vil vere å nytte viktige reiskap for å kunne ivareta alle sine interesser på tvers av bygdesamfunna.

Skulelokalisering i dag slik det framstår av statistikken, er prega av sentralisering. I fylgje SSB (2007): "*Grunnskolar, etter skoleslag. Elevar i grunnskoleutdanning. Skoleåra 1979/80-2006/07*" har det vore ein nedgong i antal barneskular frå 2464 til 1900. Skulenedlegging ligg nok bak ein stor del av denne nedgangen.

Det syner seg at i debatten omkring grendeskuler og skulenedlegging kan ein sjå to konsekvensar for borns sosialisering og identitet, og oppvekstmiljøets verdi i bygdene. For det fyrste kan dette innebære skulesentralisering, der ein endrar sider ved oppvekstmiljøet, og lager nye fellesskap, endrar kulturen og borna får ei ny tilhøyring. Skulenedlegging kan for det andre kunne føre til ei bygderedusering, og i verste fall ei avvikling av bygda og det tilhøyrande oppvekstmiljøet. På ei anna side kan desse konsekvensane by på nye muligheter, og treng ikkje alltid vere kroken på døra for bygda.

2.4 Forsking omkring grendeskulen

Som Melheim (2001) har påpeikt, er det redselen for at borna kan miste den kulturelle identiteten noko som pregar grendeskuledebatten, og også fellesskapet i bygda står i fare for å forsvinne dersom ein legg ned den vesle skulen og som kan påverke oppvekstmiljøets verdi.

I diskusjonane omkring kor borna i distrikta skal gå på skule, kjem det fram at ein er redd for at borna skal miste den lokale tilhøyrsla, og læra seg andre måtar å tenkje på, finne andre stadar meir attraktive når det gjeld kor dei skal bu i framtida, og ikkje vektlegge sin eigen kultur(Solstad&Thelin 2006:55). Eg vil fyrst ta for meg noko av forskinga som Solstad&Thelin (2006) har sett på, og deretter koma inn på Rune Kvalsund sin forskingsrapport "*Elevmiljø i oppløysing*" samt Thomas Nordahl(2007) sin rapport "*Elever i og fra små og store skoler*".

Når ein bur relativt langt vekke frå skulen må ein ta buss eller drosje til og frå skulen. Dette kan føre til lange dagar der ein sit i ro, får mindre tid til fritidsaktivitetar, og mindre tid til samvær med foreldre. Borna i ”*Grisgrendtprosjektet*” frå 1969-1972 klaga på lite tid til lekser, og fysiske plagar. Dei påpeikte også at ein fekk lite tid til fritid, og søvnen vart dårleg(Solstad&Thelin 2006:60). Desse argumenta er ofte brukt i kampens hete mot skulenedlegginga, då foreldre og andre er redde for at dei fysiske påkjenningane skal verte for store for små born heilt ned i seksårsalderen, og at vaksenkontakta skal verte mindre.

Ein snakkar om entreprenørskap og andre tiltak gjennom skulen for å vidareføra og taka vare på den lokale kulturen, som inneheldt mykje kunnskap. Desse kunnskapane finn ein både i næring, kultur og menneska, og er viktige for å få kjenneskap til sin eigen kultur og identitet (Offerdal 2001: 173). Gjennom sosialisering beveger ein seg i lokalmiljøet, og dei moderne føresetnadane gjer at ein og har tilgong til resten av verda. Den globaliserte tankegong kan og inngå i entreprenørskapstankegangen.

Ein har og påpeikt i ”*Skulelokaliseringsprosjektet*” i åra 1989-92 ved blant anna Rune Kvalsund og andre forskarar, at det var meir foreldremedverknad i dei små skulane, meir uformell kontakt mellom skule og heim, større frammøte når det gjaldt dugnad og møter, og at fellesskaps arbeidet ved dei større skulane kanskje vert vanskelegare dersom ein satsar på færre og større skular (Solstad&Thelin 2006:63). Ein finn tendensar til eit tettare samarbeid mellom skule og heim i utkantkommunar, og det er kanskje litt slik at ”alle ” får det med seg dersom ein ikkje stiller på til dømes dugnad, og for fellesskapets skyld vil ein vise at ein er med.

Når det gjaldt dei demografiske føresetnadane for skulen i den same undersøkinga, påpeikte mange foreldre at det var viktigare for dei å ha skulen i nærleiken framfor å ha ein matbutikk, og heile 80 % av foreldra meinte det var essensielt for vidare tilvekst at det fans skule i nærleiken, medan det og viste seg at dersom ein fyrst hadde etablert seg, skulle det mykje til for å flytta sjølv om ein ikkje lenger hadde skule(Solstad&Thelin 2006:64).

Økonomi spelar ei viktig rolle når det gjeld skulesentralisering, og i same prosjekt vart det og sett på dette. Dei viktigaste poenga var at ein ville ende opp med høge driftskostnader uansett kva struktur på skulen som vart valt, og innsparing på skular kan gje tap når det gjeld ” velferd” for bygdas innbyggjarar, noko som er vanskeleg å setje tal på, men som kan vere

ein konsekvens (Solstad&Thelin 2006: 66). Så det er usikkert om kommunane sparar så mykje på leggje ned skulane på lang sikt, då dette kan medføre fråflytting og minska velferd for dei som bur der. Ein kan og risikere at ein får eit bygdeengasjement som på eige tiltak startar opp friskule. Dette kan medføre tap av inntekter til kommunen ved tap av elevar, og mindre ressursar til dei kommunale skulane.

Gjennom prosjektet ” *Kostnadsfaktorar i fådeltskolen*” (2000-2003), gjorde ”Nordlandsforskning” visse kartleggingar omkring visse høve når det gjaldt skule i grisgrendte strok. Det viser seg at det er dyrare per elev i ein u- eller fådelt skule i forhold til ein fulldelt skule (Solstad&Thelin 2006: 89). Dette kan vere medverkande til små kommunars desperate kamp for å overleve, der ein nyttar skulenedlegging for å få budsjettet i pluss.

Borna som var med i undersøkinga såg negativt på den lange skulevegen, medan det større sosiale miljøet som møter ein der vart positivt teken i mot. Det viste seg og at det vart ein nedgang når det gjaldt deltaking på fritidsaktivitar etter skulenedlegging, då mange meinte avstanden vart for lang (Solstad&Thelin 2006: 90). Dette kan gå ut over sosialiseringa med andre born, og den fysiske aktiviteten kan til dømes verte dårlegare. Dette kan vere med på å svekke oppvekstmiljøets verdi.

Rune Kvalsund skriv i forskingsrapporten ” *Elevmiljø i oppløysing*” (1992:7) om det sosiale miljøet bland elevane i fådelte og fulldelte barneskular. Hans utgangspunkt er å:

” *analysere, samanlikne og drøfte fådelte og fulldelte skular som overføringsarenaer for barns kulturuttrykk.*”

Ein såg også på borns oppvekstvilkår, då relasjonane dei imellom er villkåra, desse er det som bestemmer kven dei er eller er på veg til å verte (Kvalsund 1992:29). Han ser på det uformelle, spontane, som skjer i friminuttet. Skulen er ein sosial arena for borna og ikkje berre ein undervisningsstad, og han peikar på at sosialiseringa er viktig både i undervisninga og i friminutta.

Eg vil her oppsummere hans analyser av resultata og skilnadane på fulldelte og fådelte barneskular i nokre punkt henta frå Kvalsund (1992:150-153).

- Fotball er den dominerande aktiviteten i fådelte skular, medan i fulldelte skular er fotball ein av aktivitetane.

- Fotball engasjerar alle på dei fådelte skulane, og ein leikar saman uansett alder eller kjønn
- Men i dei fulldelte skulane er det mest dei interesserte frå same klasse som spelar fotball
- På dei fådelte skulane er det meir ein felles leik der alle er med på grunn av dei tykkjer det er kjekt, medan i dei fulldelte skulane er dette meir for dei spesielt interesserte
- I dei fulldelte skulane vert ein ofte ståande i grupper, og ha destruktive samtalar om til dømes lærarar

Tolkinga av resultata vert sett opp i ein figur (Kvalsund 1992:155). Dei fådelte skulane vart sett inn i ei kolonne der det på den eine sida er miljøkontroll og på den andre sida eit integrert miljø. Dei fulldelte skulane har på den eine sida atferdskontroll, og eit fragmentert miljø på den andre sida. I dei fådelte skulane viser det seg at det er meir samhandling på tvers av kjønn og alder, og sosialiseringa inneheldt element som felles aktivitet. I dei fulldelte skulane vert sosialiseringa meir individretta, og personlege eigenskapar står i fokus. Ein er meir samretta i den fådelte skulen, medan det er mange ulike retningar i den fulldelte skulen. Kanskje aktivitetane er einsformige for somme i den fådelte skulen, og at dei kunne ynska seg andre aktivitetar. Men på ei anna side vert sosialiseringa meir blanda og går på tvers av kjønn og alder, og dette kan vere ein verdi som er viktig for sosialiseringa og eins identitetsutvikling.

Kvalsund (1992:158) påpeiker to viktige sider ved dei empiriske funna. Det fyrste er at i den fådelte skulen er det ein kollektiv tvang til å ha kontakt med alle gjennom leiken, og i den fulldelte skulen skjer det ei avgrensing ved at det å prata saman i små grupper er den aktiviteten dei fleste driv med i friminuttet. For det andre er alle i den fådelte skulen med i leiken uavhengig av kjønn eller alder, medan det er eit skilje på dette i den fulldelte skulen, der ein stort sett er saman med same kjønn og same alder.

I ein fådelt skule har ein ikkje så mange alternativ når det gjeld kven ein skal vere saman med. Individuelle eigenskapar og fridom til å tenkja utanfor kva som vert oppfatta som ”rett” kan ofte vere vanskeleg, og for somme born kan det vere vanskeleg å finne seg til rette i ein slik kollektiv setting. På dei fulldelte skulane kan ein sjå at aktivitetane er for dei som er spesielt interesserte, som til dømes fotball. Ein må også dele til dømes fotballbana med dei andre, då skulen har mange elevar. Ved å prate saman i friminutta vil jo verdifull kunnskap verte overført, då denne kunnskapen ikkje alltid treng å vere pessimistisk. I den fådelte skulen kan miljøet verte for lukka, men på ei anna side kan ein også føle seg meir ”sett” der.

Kvalsund lagar eit gjennomgåande godt bilete av den fådelte –og udelte skulen gjennom denne rapporten, og han tek ikkje opp nokon eventuelle positive sider ved ein fulldelt skule. Han ser utelukkande på dei funna som peikar i den fådelte skulen sin retning i denne rapporten om eit elevmiljø i oppløysing. Men han har funne interessante skilnader ved fådelt – fulldelte skular når det gjeld sosialisering i skuletida.

Thomas Nordahl har i rapporten ”*Elever i og fra små og store skoler*” (2007) gjort reie for forskning på 4 små bygdeskular i ein kommune og sett på elevane ved desse skulane og også når dei seinare går på ein sentralisert ungdomskule, dette basert på ei kartleggingsundersøking der omtrent 10000 elevar frå grunnskulen deltok. Somme av punkta dei har sett på som er relevante i forhold til oppvekstmiljø og sosialisering er relasjonane til medelevane, lærarane, sosiale ferdigheter og åtferdsproblem. Dei har ikkje sett på kva utdanning foreldra har, og meiner dette ikkje er relevant for dei punkta nemnd ovanfor. Det viser seg utifrå denne rapporten at elevane som kjem frå små bygdeskular har større problem innafor desse nemnde punkta enn dei andre elevane.

Elevane frå grendeskulane vert plassert i ein klasse. Dette kan ha noko å seie for dei resultata som Thomas Nordahl har kome fram til, og han påpeiker også i konklusjonen at ungdomsskulen burde integrere elevane frå dei små skulane i større grad med dei andre. Elevane frå dei små skulane vert ikkje sosialisert inn i skulen og integrert saman med dei andre elevane, og i og med at oppvekstmiljøet deira vert utvida når det gjeld areal, er det ikkje sikkert det vert utvida når det gjeld andre elevar. Det vert påpeikt i rapporten at:

”I kretsene har skolen en større rolle som kulturfaktor enn den har i sentrum. Det kan derfor bli en stor overgang å komme til en stor skole utenfor nærmiljøet som mer er en utdanningsinstitusjon og mindre kultursentrum.”

(Nordahl 2007:43)

Då anna forskning som nemnd ovanfor peikar på at elevar frå mindre skular ser positivt på større miljø, bør dette heilt klart vere ein peikepinn på at denne ungdomsskulen som Nordahl her har forska på bør blanda elevane frå små skular saman med store skular, noko han og nemner som eit alternativ. Han tek ikkje opp noko i forskinga si som seier noko om kva lærarmiljøet eventuelt kan ha å seie for den negative utviklinga for dei små skulane, og utfall omkring dei sosiale relasjonane. Dette bør vektleggast, det same bør foreldres utdanning gjere.

Elevane sitt oppvekstmiljø vert forandra når dei byrjar på den større ungdomsskulen, og ved å gjera denne overgangen best mogeleg vil nok den beste løysinga vere å samla elevane frå dei små og store skulane i same klasse slik at oppvekstmiljøet deira vert utvida. På denne måten kan ei få ei forsterkande sosialisering når det gjeld relasjonar til andre.

Hovudoppgåva ” *Skolens betydning for et lite lokalsamfunn* ” (2000) av Vibeke Gilje Sanne, ser på kva som skjer i eit lokalsamfunn der skulen er nedleggingstrua, og peikar på ulike sider som framstår som viktige for innbyggjarane i dette vesle lokalsamfunnet. Oppsummert har ho funne ut at skulen har mykje å seie for lokalkulturen, at den fysiske nærleiken til skulen hadde mykje å seie, og at gjennom skulen kunne ein vidareføre viktige verdiar som og var viktige for bygda. Dersom skulen vart nedlagt ville dette vere kroken på døra for vidare vekst og utvikling i bygda. Det bygdesamfunnet ho har sett på er på ei side eit tradisjonelt samfunn, men at det og er element av globalisering i dette samfunnet, særskilt blant dei unge.

Slik det framgår av den norske forskinga som omhandlar grendeskular og oppvekstmiljø, verkar det som det er ein klar tendens til at det sosiale miljøet på små grendeskular er godt, og at det er god integrering blant elevane. Men det framgjekk og at elevane på dei små skulane såg positivt på større sosiale miljø, men var negative til lang skuleveg. Det er større foreldremedverknad i dei små skulane i forhold til større skular, og foreldre og andre meiner at å ha skulen i nærleiken av der dei bur, vil knytte borna sterkare til heimstaden.

Mykje av den forkinga eg har sett på stiller seg bak ”grendeskuleforkjemparane”, då det kanskje er desse som i hovudsak er interessert i å forske på temaet, og vise til fordelane ved små skular. Alle utanom Thomas Nordahls (2007) rapport.

Det verkar som ein kan finne ulemper og kritiske sider både ved fulldelte og fådelte skular, det same er det med positive sider. Det einaste sikre er at forkinga må fortsette, og at skulen bør opplevast positiv for born og vaksne uansett storleik og lokalisering. Eit positivt oppvekstmiljø vil ha mykje å seie for borna og deira sosialisering og identitetsutvikling.

Kap 3. Sosialisering og identitetsutvikling

I forhold til det som skjer i eins oppvekstmiljø, og korleis ein vert sosialisert inn i ein kultur er det aktuelt å sjå på omgrepet sosialisering. Fyrst vert det ei generell avklaring av omgrepet.

Deretter vert sosialisering konsentrert omkring Anton Hoëm (1978) sin teori og sin sosialiseringsmodell, då denne teorien famnar om dei einskilde lokalsamfunna og peikar på at ingen lokalkulturar er like. Difor må kvar kultur lokaltilpassas gjennom kva det lokale ynskjer, og ikkje leggje seg på ei nasjonal nøytral linje, men utnytte dei kunnskapane som ein finn i lokalsamfunnet. Dette vil føre oss inn i synet på korleis sosialiseringsprinsippa har endra seg frå det meir tradisjonelle enkle samfunn, fram til dagens meir komplekse moderne samfunn. Ved å samstundes sjå på kva Giddens (1996) seier om sosialisering i den moderne verden kan ein samanlikne og drøfte desse to teoriane opp mot kvarandre.

Gjennom sosialisering utviklar ein identitet. Identitetsutvikling vil verte vektlagt omkring Thomas Ziehe (2006) og hans teori om ein moderne identitet, der han ser på kva denne inneber.

3.1 Kort omgrepsavklaring

Sosialisering omhandlar vidt sett det som skjer mellom menneske, og det er ein slags oppdragarinstitusjon mellom samfunn og born når det gjeld kva kunnskap og verdiar ein finn viktig å vidareformidla frå generasjon til generasjon. Det kan også vise kva tendensar som er førande i samfunnet.

Når det gjeld det moderne samfunn i eit sosialiseringsperspektiv, er det kunnskapsinstitusjonane som står i fokus i gjennom oppveksten, der ein vert kvalifisert for det samfunnet krev av ein (Frønes 1998: 130).

Fyrst dei meir generelle syna på kva sosialisering er, og kva dette kan ha å seie for born i ei moderne verd. Ein meir generell definisjon på sosialisering i sosiologisk teori, er at ein som individ vert samfunnsmessiggjort der språket spelar ei viktig rolle når det gjeld kommunikasjon mellom menneske, og om samfunnets innstilling til kultur og sosiale reglar. (Frønes 2003: 17).

Somme forklarar ungdom og lokalsamfunn ut i frå sosialiseringsteoriar, der ein framhevar at deltaking i lokalsamfunnet gjer ein meir tilknytte til heimstaden, og ein er meir tilbøyeleg til å busette seg der i framtida (Fauske 1993: 104). Ein vert med i eit sosialt fellesskap.

I sosialiseringsprosessen er det primært familien som står for den fyrste sosialiseringa, medan den sekundære, representert ved vener, skule og media og liknande, kjem seinare. Medan i dagens moderne samfunn er dei sekundære sosialiseringsprosessane mykje sterkare og meir til stades i bornas liv heilt frå småbarnsalderen, og vil difor kunne verta rekna som primære dei også (Frønes 2003:21).

I den moderne barndomen kan ein altså sjå at born – born relasjonar har mykje å seie for sosialiseringa, og utviklinga av identitet. Individualisering er også eit begrep som dukkar opp i litteraturen omkring born, modernitet og relasjonar. Dei normene og reglene som er førande for samfunnet forsvinn, og mennesket må skape sin eigen identitet, der ein før kunne fylgje tradisjonen (Frønes 1998:127). Det moderne samfunn er oppteken av at ein finn sin eigen veg, og at alt er mogeleg. Ein er ikkje lenger bunden til ein stad, det globaliserte samfunnet har endra desse retningane.

I det moderne kommunikasjonssamfunn utan mange tradisjonelle retningslinjer, gjeld det å skaffe seg ein identitet, både gjennom sosialisering, kunst og populærkultur (Frønes 1998:132). Gjennom media, og særskilt fjernsyn og internett vert ein påverka til å kjøpe seg ein identitet. Born har vorte ei sterk kjøpegruppe når det gjeld merkeklede, musikk og andre ting, og presset kan vere sterkt ved somme høve når det gjeld det å passe inn saman med dei andre, særskilt blant tenåringar. Dette er eit paradoks når det gjeld den sterke føringa på individualiseringa, att ein likevel vert påverka i den retninga majoriteten dreg, der store selskap legg føringa for kva som er inn og kva som er ut. Betre råd er også med å påverke individualiseringa, der meir pengar tilsynelatande gjer individa meir individualiserte.

I det moderne samfunn har ein og endra kulturen i eit sosialiseringsperspektiv når det gjeld korleis familiemønsteret er, og korleis kjønnsrollene er fordelte (Frønes 1998: 132).

Likestilling, og kvinner ut av heimen og i arbeid er noko som har prega Noreg dei siste 40-30 åra. Skuledagen har vorten lenger for borna, og den formelle sosialiseringa byrjar tidlegare, då mange born møter barnehagen på eit tidleg tidspunkt.

3.2 Hoëm og Giddens syn på sosialisering

Ein har formell sosialisering og uformell sosialisering. Den formelle sosialiseringa kan gå ut på direkte kunnskapsoverføring, som til dømes på ein skule og gjennom utdanning, der ein møter andre, som til dømes lærarar. Den uformelle sosialiseringa skjer med medelevar i pausane, på fritida og i heimen.

Når det gjeld kva institusjonar som er viktige for sosialiseringa til born, er heim og sosial i klasse noko som verkar inn på det som skjer i denne prosessen, og resultatet av dette er noko Hoëm (1978) kjem innpå. Ein kan erstatte desse institusjonane, men ein kan ikkje sjå vekk i frå desse i sosialiseringsprosessen, og dersom ein erstattar desse må dei representere det same dei ville fått frå til dømes heimen (Hoëm 1978: 8). Skulen har store utfordringar med å skulle representere alle dei sidene ein har med seg frå heimen. I dag går eit stort fleirtal av borna som veks opp i barnehage frå tidlig alder før dei byrjar på skulen.

Hoëm (1978) skil mellom det enkle samfunn og det meir komplekse samfunn og ser på sosialisering innafor desse to samfunnsformene. Det enkle samfunn er det samfunn som vart bygd opp der ein finn levegrunnlag, og at ein sysselsett seg av dei ressursane ein finn der. Det komplekse samfunn er vidareutviklinga av det enkle samfunn, og vart til etter industrialiseringa. Dette har endra arbeidsplassar og kor folk busett seg. Ein er meir fri til å bu der ein vil, og er ikkje i like stor grad avhengig av jorda og havet.

Det er grunn til å tru at det vil vere ei likevekt mellom system, virke og viten både på individ og systemnivå under endringar frå det enkle samfunn (Hoëm 1978:55).

Desse 4 punkta meiner Hoëm det bør vere balanse mellom:

1. *Individualitet – kollektivitet*
2. *Homogenitet – heterogenitet*
3. *Isolasjon – kommunikasjon*
4. *Stabilitet - mobilitet*

(Hoëm 1978: 54)

Med balanse vert det meint at det er ein indre tilstand på individnivå i forhold til eit kommande ytre forhold, til dømes i eit samfunn (Hoëm 1978:55).

Moderniteten bryt ned det vesle samfunnet og tradisjonane, og individet vert etterlate i eit større og upersonleg samfunn, og ein kan kjenne seg aleine og utan sikkerhet, som tradisjon kan vere med å gje (Giddens 1996:47). Her påpeiker Giddens det Hoëm også seier, at det må vere ein balanse mellom dei fire punkta som er nemnd ovanfor. Utan denne balansen kan menneske vakla og kjenna seg forlatt.

I hovudsak handlar det om at formell sosialisering ikkje eksisterar i det enkle samfunn, medan i det komplekse samfunn er dette stort sett dominerande (Hoëm 1978: 57). Skule vart akseptert i det enkle samfunn, men som ein institusjon som kunne samle dei som budde i perifere strok og dei som budde i meir sentrale strok. I det komplekse samfunn vert skule meir og meir viktig. Men utvidinga i skuleverket er med på å skjerma fleire og fleire frå samfunnet (Hoëm 1978:60). Med skjerming meiner Hoëm at ein ikkje får den same direkte tilgangen til det som føregår i samfunnet som ein hadde fått i det enkle samfunn. På ei anna side vert ein som born i eit enkelt samfunn berre presentert for ein liten del av samfunnet, og ein kan ikkje sjå vekk i frå att i eit enkelt samfunn vil ein også finne ein kompleksitet i forhold til ulike kulturar i bygdene.

I den moderne verden vil rettleiing frå spesialistar prega borns tidlige sosialisering meir enn å få overført kunnskap frå generasjon til generasjon (Giddens 1996:47). Dette vert då den formelle sosialiseringa som Hoëm (1978) omtalar, og som skjer på skulen. Hoëm er skeptisk til denne formelle sosialiseringa, då desse spesialistane, her lærarane, ikkje i alle høve kan vidareformidla den kunnskapen som er viktig for lokalsamfunnet og foreldra å vidareføre.

Ein kan gå meir konkret inn på Hoëms modell omkring ulike sosialiseringsformer.

Ein vil gjennom sosialisering få erfaring og kunnskap og ein:

” (...) utvikler den enkeletes identitet gjennom handling og samspillet med andre”

(Hoëm 1978:76)

Dette vil vere med på å bestemme korleis ein identitet vidare skal utvikla seg, om den vert forsterka eller svekka.

Det som vert forsterkande sosialisering har 4 faktorar som må vere tilstades. Det fyrste går ut på at ein skaper seg ein identitet på bakgrunn av at ein får presentert verdiar i skulen som er med på dette. Punkt 2 går ut på at ein bruker desse reiskap som ein nyttig funksjon. Punkt 3 går ut på at det er ein relasjon basert på verdiar mellom skule og heim, her representert med elev. Siste punkt er at det må vere ei interesse å oppretthalde denne relasjonen (Hoëm 1978:72).

Det motsette skjer dersom desse punkta vert snudd i den negative retninga, vert det då de-sosialisering, men det vil samstundes vere eit interessefellesskap mellom elev og skule. Dette kan vere eit bilete på eit komplekst samfunn. I re- sosialisering ser ein vekk i frå heimen, og dei verdiane som vert framheva i skulen vert då og eins eigen verdi, og gjer ein identitet. Storsamfunnet, her representert ved skulen og heim vil då ikkje lykkes å møtes når det gjeld kva verdiar som vert lagt vekt på. Denne forma skil seg frå de – sosialisering ved at dei same verdifaktorane her kun er instrumentelle. Det skjer ei kulturendring gjennom skulen. og dersom ein berre snur på punkt 3, og seier det er ei verdikonflikt mellom skule og heim og legg på eit 5 punkt, der ein seier det samstundes føregår ein de – sosialisering, får ein begrepet re- sosialisering. Det siste punktet til Hoëm går ut på at det ikkje førekjem sosialisering i det heile.

” Skjer sosialiseringen, både den uformelle og den formelle etter den modell som her er utviklet, vil vedlikehold og overføring av kultur ha sin sosiale gyldighet og derfor gi grunnlag for tilknytning til, forståelse og mestring av den sosiale sammenheng og det samfunn en er en del av”

(Hoëm 1978:78)

Målet for skulen må vere å få til ei forsterkande sosialisering, der ein klarer å ut nytte dei verdiane ein finn interessante og at ein har ein god relasjon mellom skule og heim. Denne teorien kan settes i samband til grendeskuledebatten, og den verdien som vert framstilt i forhold til grendeskulen i ei bygd. Men skulen kan stå fram som ein nøytral institusjon med eit interesse – og verdi felt som ikkje samsvarer med det som vert vektlagt i samfunnet rundt. Ein kan og tenkje seg at ein enno ser på bygda som eit enkelt samfunn, og at ein ikkje ser dei

nye samfunnstendensane som sentralisering og kulturell fristillelse. For skulen sin del vil det vere viktig å få til ei forsterkande sosialisering, og få med alle punkta i Hoëms modell omkring sosialisering. Men dette er ei vanskeleg utfordring for skulen, særskilt med tanke på det fleirkulturelle aspektet i Noreg, med tanke på at skulen skal framstå som mest mogeleg nøytral. Også den moderniseringa som har skjedd som ei fylgje av globaliseringa spelar inn på skulens rolle.

Giddens (1996) set ord på den moderne verdens utvikling. "Modernitet" har grovt sett to dimensjonar, industrialismen og kapitalismen (Giddens 1996:26). Dette er ei enkel forklaring på modernitet, men det er også ei lettkjenneleg forklaring, då ein kan sjå utbreiinga av industri og kapital i verda i det 20 århundre og korleis dette skil moderniteten frå andre føregåande periodar.

Ei anna viktig side ved sosialisering er at all den erfaringa som mennesket får, vert vidareført via sosialisering, og her står språket sentralt, oralitet og tradisjon står nært einannan (Giddens 1996:36). I dag er verdsspråket engelsk, og ein vert meir og meir avhengig av dette språket, då alt skal vere internasjonalt tilrettelagt. Dessutan har utviklinga innafor kommunikasjon kome fleire lysår i utviklinga i forhold til den enkle plakaten som vart hengt opp på møteplassen på bygda på 1700 talet. Dagens kommunikasjon går via data og anna teknologi, og ein har skriftleg tilgang til det meste ein kan tenke seg.

Eit anna kjenneteikn som skil moderniteten frå andre periodar, er at den er dynamisk, der dei sosiale forandringane skjer raskt. Dette er med på å påverke dei meir tradisjonelle sosiale framgangsmåtar(Giddens 1996: 27). Kva kan forklare dei dynamiske trekka ved det moderne sosiale livet ein lever?

Giddens (1996: 32) kjem med tre punkt som er med på forklare dette:

1. *Avskiljing av rom og tid:* Krava til uttalen av dei sosiale relasjonane som går på tvers av store tid – rom – avstand til og med opp til dei globale systema
2. *Utleiringsmekanismer:* Her finn ein teoretiske system som er med på å lausrive interaksjonen frå staden sine særtrekk.

3. *Institusjonell refleksivitet*: Bruk av kunnskap om det sosiale livs stilling som ei ser på som ein viktig komponent i livets organisering og endring.

Desse tre punkta viser til kor aktivt det moderne sosiale livet er, og at det er klare forskjellar frå dei tradisjonelle levemåtane, der ein ikkje hadde dei same pulserande og skiftande faktorane som er med på å påverke menneska som lever i dag.

Og i desse tre punkta, dei dynamiske påverknadane, finn ein modernitetens globaliserande trekk(Giddens 1996:33).

Dei forandringane som skjer rundt ein når det gjeld kultur og materielle godar skjer raskt, og ofte raskare enn kva menneska forandrar til dømes deira syn på kultur (Hoëm 1978: 10). Forandringar skjer konstant, og på slutten av 1970 talet byrja innvandringa til Noreg, og med kom det fleirkulturelle aspektet inn i biletet. Ved å sjå på den sida kan ein tenkje seg at dei kulturelle preferansane vart forandra, og på ein måte "trua" i små lokalmiljø. Dette er eit klart teikn på globalisering. Ein får kanskje større behov for å ta vare på dei spesielle kjenneteikna som ein meinte representerte sitt miljø og sitt land, og som kan representere tryggleik og noko som er vedvarande. På den andre sida hadde nok innvandrane som kom til Noreg då, og som kjem den dag i dag og, også ei trong for å ta vare på viktige kulturelle verdiar frå sitt gamle land. Same kan det vere med nordmenn i utlandet som har eit behov for å vise sitt kulturelle opphav og ta vare på ulike tradisjonar.

I det komplekse samfunn gjeld det å ta vare på og bringa vidare kunnskap og dugleikar, og ansvaret ligg på dei forskjellige sosiale klassane (Hoëm 1978:36). Her vert det lagt vekt på at det er kunnskapsvidareføring mellom menneske. Forskjellane frå det komplekse samfunn og det enkle samfunn er at ein i det enkle samfunnet overførte kunnskapen, og på denne måten kontrollerte dei verdiane og den kunnskapen ein meinte var viktig å bringa vidare(Hoëm 1978:37). I det komplekse samfunn har ein ingen kontroll på dette, og konsekvensane kan vere at viktig lokalkunnskap forsvinn. For mange verkar det som at denne lokalkunnskapen er svært viktig i forhold til tradisjon, og gjennom lokalbasert pedagogikk til dømes, vil ein prøve å få sikra at denne kunnskapen ikkje forsvinn. Men om det har noko å seie for vidare vekst i bygda er usikkert, vel så viktig kan det vere å tenkje innovativt og sjå framover, der ein nyttar den kunnskapen og dei muligheitene ein har basert på moderne hjelpemiddel. Mykje av den uttrykkingstrua lokalkunnskapen er tungvinn å ta med seg vidare, då dette i praksis ikkje alltid er like effektivt lenger, og ein ser på dette som historie. Dette vert ikkje vektlagt som viktig

praktisk kunnskap som kan nyttas i dagleglivet til eit moderne menneske. Vel så viktig kan det vere å utvile ny kunnskap tilrettelagt eit lite, men komplekst og moderne bygdesamfunn. Hoëm har gjennom utviklinga av sin modell sett på den obligatoriske skulen som den viktigaste sosialiseringsarena. Ein skule som før var meint å gje intellektuell påfyll til borna, har i det komplekse samfunn vorten ein viktig del av bornas oppvekst og sosialisering.

Det er interessant å sjå på kva ulemper og fordeler det komplekse samfunn har i forhold til ivaretaking av kultur, og utvikling av ny kultur. Hoëm (1978) peikar på at ein viktig del av den uformelle sosialiseringa fell vekk i det komplekse samfunnet, då leiken til borna ikkje lenger skjer på arbeidsplassen til foreldra, og i like stor grad i og ved heimen. Den er ikkje i samsvar med det som samfunnet eigentleg representerer. Den direkte integreringa til dei vaksnes verden fell vekk, barndomen vert ikkje ein overgong til det som kjem etterpå, og identitetsutviklinga er kanskje ikkje med på å gje borna tilknyting og kunnskap om det samfunnet dei er ein del av (Hoëm 1978:37). Dette har i hovudsak samanheng med at arbeidsplassar har vorten modernisert, og samfunnet har vore igjennom store endringar.

Utfordringa kan då vere å syrgje for at ein kan få ein lokaltilpassa politikk når det gjeld dei institusjonane som har viktige roller når det gjeld sosialisering, som til dømes barnehage og skule. På ei anna side er det tretti år sidan Hoëm skreiv denne boka, og forandringane i samfunnet har vore store dei siste tiåra. Men kanskje difor er det ekstra viktig å ta dette opp til diskusjon då ein ser kor viktig det er for somme å ta vare på dei kunnskapane som har vorten vidareført får generasjon til generasjon. Desse er kanskje på å forvitre og falle vekk. Kanskje desse verdiane vert vidareført på ein moderne og nytenkjande måte i dage gjennom bornas sosialisering? Ved å nytta deira oppvekstmiljø, kan ein skapa ein identitet som er knytte til heimstaden, men på ein moderne måte.

Den direkte integreringa til dei vaksnes verden fell vekk, der barndomen ikkje vert ein overgong til det som kjem etterpå, og identitetsutviklinga er kanskje ikkje med på å gje borna tilknyting og kunnskap om det samfunnet dei er ein del av (Hoëm 1978: 37). Barndomen kan då verte til ein svak kopi og vere oppkonstruert. Den samsvarar ikkje i like stor grad med det som ein har i vente etter kvart som ein veks til. Men om sosialiseringa si agenda i moderne bygdesamfunn er meint å gå i ei tradisjonell retning, der ein skal overføre kultur og viktig kunnskap, og på denne måten sikra at den opprinnelege kulturen lever vidare, er eit anna spørsmål. Verden rundt ein utviklar seg stadig, og nye oppfatningar av kulturen ein lever i

kjem naturleg. Erfarings og kunnskapsgrunnlaget har utvida seg frå å vere spesialisert på sin eigen kultur ned til den bygda ein bur i, og gjennom globaliseringa får ein utvida dette feltet.

3.3 Ein moderne identitet: Ziehes teori om post - avtradisjonisering

På 1990 talet var både bygd og land prega av mobilitet, dette kunne vere med på å svekke nærmiljøets verdi når det gjeld sosialiseringssprosessen, gjera menneska meir globale og mindre opptatte av dei lokale særprega (Heggen 1991:47).

Det er jo usikkert om denne mobiliteten har vore med å prege utviklinga. På 1990 talet var Noreg prega av ein nasjonal dugnad, og stoltheiten av landet vart særskilt vist gjennom dei Olympiske Leikar på Lillehammer i 1994, og somme meiner til og med at dette hadde ein finger med i spelet då ein same året år skulle stemme om medlemskap til EU og Noreg av slo. Dei verdiane som vert vidareført til dei unge gjennom det som skjer i oppvekstmiljøet, der verdiane gjenspeglar det lokale, kan vere med å styrke dei følelsane ein har omkring heimstaden (Heggen 1991:50). Korleis vert desse verdiane vidareført og kva nytte dei har i ei globalisert verd?

Ein har sidan 1945 hatt generasjonskonfliktar som har blitt tolka som kulturkonfliktar mellom foreldre og unge, men desse har minka og i somme høve har eksistert som myter (Frønes & Brusdal 2003:300). Historisk har det vore ulike konfliktar. På 1950 talet kom rock&roll og skapte nye grupperingar omkring musikk. På 1960 talet dreia mykje seg om politikk og lausriving frå det konservative samfunn, der hippiane fekk sitt inntog. Kanskje desse konfliktane dreiar seg om dei forskjellige syna på verdi og kva som har prega ein i oppveksten?

Eldre generasjonar kjem somme gonger med merknader om at ting var betre før, og at dagens ungdom får alt opp i henda. Dessertgenerasjonen vert dei kalla av somme. Denne generasjonen reflekterer ikkje over det dei faktisk har vil somme også meine. Men på ei anna side vil det å skape sin eigen identitet by på ein del val og muligheiter i forskjellige retningar, der buffeen for moglegheiter kan syne seg som stor. Forventningspresset på den enkelte kan i dette høve også auke.

For å sjå nærare på identitetsutvikling er det interessant å sjå på ein artikkel av Thomas Ziehe(2006) ” Post – aftraditionalisering – unges ændrede generationsforhold i dag”. I denne artikkelen ser Ziehe på ungdomsgenerasjonar og deira trong til å ” avtradisjonalisere”, der dei moderne ungdomsgenerasjonane før hadde behov til å trenge i gjennom til ei side dei ikkje hadde ” lov” til å vere på der dei laga ein subkultur og var i opposisjon mot til dømes foreldre og den eldre generasjonen. Men det som eigentleg er spørsmålet til Ziehe er at dette var i går, og no vil han sjå på stoda i dag, og korleis ungdom ser på avtradisjonalisering (2006:198).

Hans hypotese er at dette ikkje er så aktuelt for dagens ungdom, dette å vende seg mot tradisjonane, då avtradisjonalisering har blitt avfortrylla av dei førre generasjonane, noko han kallar post – avtradisjonalisering. Avtradisjonalisering forstår han som ein prosess, der ein fyrst trapper ned frå det før – moderne, og deretter sine egne strukturar(Ziehe 2006:199). I løpet av denne prosessen har ein då lagd nye tradisjonar, ein kan til dømes nemne kvinnefrigjeringa og syna på familie som ei avtradisjonalisering.

Ziehe nemner 3 fenomen (2006:201) som er med å påverke forandringa frå korleis unge i dag ser på avtradisjonalisering og korleis dette viser seg i dagleglivet, og som han kalla post - avtradisjonalisering. Desse er:

1. *Individerne bliver i stand til at tilskrive mere relevans til deres egen verden.*
2. *Den hidtil traditionsbundne samfunnsmæssige mainstream er blevet genstand for normative liberaliseringer.*
3. *Livselementer fra fortiden viser sig at kunne genbrukes.*

I hypotesa til Ziehe vil dagens ungdom ikkje ha noko trong til å gjera opprør med dei førre generasjonane, eller tradisjonane. Den liberaliseringa som allereie har skjedd, er med på å gje dei ein bakgrunn som ikkje vil ha same skilje mellom generasjonane. Dei førre generasjonane har bana vei for dagens ungdom. Dette gjeld nok i hovudgrad den vestlege verda, der ein har vore i gjennom ei så stor forandring dei siste hundre åra.

Her er Ziehes (2006:202)uttrykk på dette:

” Traditioanlismens affortryllelse har gennemgående haft succes og er nu udmattet – og nu har aftraditionaliseringen på sin side tabt sin fortryllelse.”

Ein utviklar spesialkulturar, ofte basert på verdisyn og interesser. Ein har ikkje lenger ei trong til å sette spor etter seg i framtida.

Det er mogleg å sjå mange positive sider ved fortidas livsstilsingrediensar (Ziehe 2006:209). Ein er altså moderne, men ser at dei gamle tradisjonelle verdiane er givande å bruke i dagens moderne verden. Det er interessant å sjå på dette generasjonsskilje som Ziehe peikar på. Dette påverker dei verdier og kulturelle eigenskapar som lever vidare til neste generasjon. Ziehe seier at (2006: 210) dette ikkje er noko ungdommane ser på som ein fordel, då dei lever i ei verd der det å vere kulturelt fristilt er noko som er heilt naturleg og sjølvagt.

Identiteten til dagens ungdom framstår altså som kulturelt fristilt og ein er globalisert på den måten at ein står fritt til å tilhøyre dei spesialkulturane ein måtte ynskje. Dette er spanande med tanke på den identiteten borna i distrikta har, og korleis dei ser an det å ha høve til å utvikle ein identitet heilt uavhengig av kultur og verdier, og om dei framstår som kulturelt fristillte.

Gjennom sosialisering skapar ein seg identitet. I kva retning er denne identiteten orientert? Når det gjeld kva lokal identitet er, vert det den opplevinga og posisjonen ein set seg sjølv i forhold til den lokale kulturen (Heggen 1991:76). Men dersom ein tenker som Ziehe, vil ein ikkje trenge å ”sette” seg i forhold til noko, då ein allereie er fristilt og har alle høve til å gjere som ein vil uavhengig av lokale forhold. Men det vil og kanskje vere nokon som har ein tradisjonell identitet, og føl dei linjene som er underlagt lokaleforhold. Andre vil kanskje ha ei viss opprørartrong, men dette kan jo og vere forbigåande. Ein er sterkare bunden til den identiteten foreldre i dag representerer, og foreldre ser på dette som deira personlege resultat, då det er dei som har vore med på å gjennomføra avtradisjonanalysinga (Ziehe 2006: 212).

3.4 Samandrag

For å oppsummere kva sosialisering og identitetsutvikling har å seie i ein tradisjonell setting versus den moderne, kan ein sjå at Hoëm skildrar ei meir tilbaketrukkent sosialisering, der ein har tradisjon i dei lokale samfunna som tek hand om eins identitetsutvikling. På denne måten får ein med seg den kunnskapen som er viktig for den kulturen ein lever i. For kultur er kunnskap. Det kan verke på Hoëm at det ligg ein viss frykt bak tanken om det komplekse

samfunn der formell sosialisering. Ein vil ikkje lenger klarar å sjå verdien av dei ulike særprega ein finn ved ulike kulturar og samfunn. Den dynamiske uformelle identitetsutviklinga er formell, og det er ikkje lenger opp til foreldre, slekt eller andre å styre denne prosessen. Formell sosialisering skjer i hovudsak på skulen, og skulen kan framstå som nøytral i forhold til kva kvart enkelt samfunn representerer kulturelt.

Det vert framheva at forsterkande sosialisering er gunstig i eit komplekst samfunn, då ein formidlar identitetsskapande verdiar gjennom skulen med instrumentelle reiskaper, og ein har eit verdifellesskap mellom skule og heim. Det vil og vere eit interessefellesskap mellom elev og skule.

Det interessant å sjå at der ein før i dei tradisjonelle samfunna var skeptiske til at vidareføring av verdiar og kultur gjennom formell sosialisering skulle skje på skulen, no i dei same samfunna framhevar skulen som det viktigaste reiskap til å oppretthalde samfunnet jamfør grendeskuledebatten. Dette kan jo framstå som eit paradoks, og som ei vanskeleg oppgåve for skulen, som har vanskeleg for å tilfredstille alle.

Giddens konstaterer at moderniteten er her og det er eit virvar av ting som skjer, men at sjølv om verda kan verke kaotisk og uoversiktleg vil det vere viktig å sjå at det er ein dynamikk som treng å vere tilstades for at verda skal kunne fungere.

Ziehe, på den tredje side, vil peike på at identitetsutviklinga til dagens ungdom er i ein post – avtradisjonaliseringfase, og dette gjer at ungdommen ikkje lenger har den trongen til å skape noko for kommande generasjonar medan dei heller dreg nytta av det dei føregåande generasjonane har skapt. Dette kan vere Hoëms enkle samfunn i det komplekse samfunn, men der ein sjølv vel kva spesialkultur ein vel å tilhøre. Den kulturelle identiteten er ikkje bestemt på førehand, den skapar ein sjølv, med innslag av det som var tradisjon før, og det som ein får inspirasjon av no.

Kap 4. Metode

Her vil eg gjere greie for omgrep som er viktige for fokusgruppeintervju, sjå på dei ulike sidene ved den spesifikke metoden og ved utføringa av undersøkinga. Slik vil det verte klart for andre korleis eg har gått fram før undersøkinga, under og etter .

4.1 Fokusgruppeintervju

Fokusgruppeintervju har vore nytta i til dømes sosiologi og i sosialpsykologi. Grunnen til at eg valde denne metoden var fordi eg ville få ein diskusjon omkring dei temaa eg presenterte for informantane og sjå på interaksjon mellom desse. Dette ville eg ikkje få tilgong til dersom eg valde å intervjuar eit og eit individ, og eg ville ha flest mogeleg med i undersøkinga på den tilmålte tida eg hadde til forskning.

Etter å ha sett på somme teoriar omkring metoden fokusgruppeintervju syner det seg at det er uklare skiljelinjer mellom eit ”vanleg” kvalitativt gruppeintervju og eit fokusgruppeintervju. Kort fortald dreier skilnaden seg mellom desse at i eit gruppeintervju består det i større grad av direkte og strukturerte spørsmål frå intervjuar og svar frå informant, medan i eit fokusgruppeintervju skal det vere ein samtale og diskusjon mellom dei ulike deltakarane (Halkier 2006: 11). Diskusjonen har dreia seg om spesifikke detaljar som skal utgjere forskjellen på eit fokusgruppeintervju og andre intervju. For å kutta detaljane og sjå stort på det, sei Morgan (1997: 6):

” I prefer to treat focus groups as a ” broad umbrella” or ” big tent” that can include many different variations”

Det vil vere viktig å kome inn på den kvalitative datainnsamlingsmetoden, og sjå på somme av detaljane som kan ha noko å seie for utføringa av fokusgruppeintervjua.

4.1.1 Kort historisk tilbakeblikk på fokusgruppeintervju

Historisk var det Robert Merton og hans kollegar i USA som starta med denne typen kvalitativ forskning rett etter 2. verdskrig.

Dei såg på kva innverknad krigspropagandaen til regjeringa hadde hatt, men dei publiserte ikkje så mykje forskingsmateriale rundt dette, og fokusgruppeintervju vart ikkje veldig kjent (Morgan 1997:4, Halkier 2006:13). I psykologisk og pedagogisk forskning verkar det som det har vore stille omkring fokusgruppeintervju, og andre metodar har vore meir nytta. Men på 1980 talet fekk fokusgruppeintervju sjå lyset att innafor sosiologisk forskning, og ein meinte dette var på grunn av at ein ville utvikle kvalitative metodar og gjere desse meir fornuftige og analytiske (Halkier 2006: 15).

I marknadsundersøkingar, særskilt i USA har dette vore ein populær metode (Vaughn m/fleire 1996: 2).

Definisjonen på eit fokusgruppeintervju kan vere i fylgje Morgan (1997: 6) :

" focus groups as a research technique that collects data through group interaction on a topic determined by the researcher"

Ein har eit stort potensiale tilgjengeleg når ein har samla menneske som saman skal diskutere omkring ulike tema, og dette har vore ein anvendeleg metode å nytta innafor fleire felt, men særskilt innafor sosiologi verkar dette som ein svært anvendeleg metode.

4.1.2 Styrken og svakheita til fokusgruppeintervju

Eg vil kort kome inn på og reflektere rundt reliabilitet og validitet. Reliabilitet handlar om at ulike forskarar skal kunne kome fram til same resultat, uavhengig av kvarandre på ulike tidspunkt (Wibeck 2000: 119). Ein bør vere ærleg og objektiv i si framstilling av resultata og heile tida vise at ein har tenkt gjennom dei vala ein har gjort undervegs.

Reliabilitet har noko å seie for validitet i fylgje Halkier (2006:111):

" pålidelighed i gennemførelsen af produktionen og bearbejdningen af empiriske data – fungerer fortsat som en del af forudsætninger for validitet, altså gyldighet"

Det arbeidet ein har gjort skal stå klart fram for andre, slik at dei kan skal kunne avgjere om dette har vorte gjort på ein ordentleg måte. Validiteten er avhengig av at dei ulike sidene kjem

fram, og at ein kan kome med ulike argument i analysen av datamaterialet. Ein må heile tida stille spørsmål ved framgangsmåten og dei resultata ein får. Dette vil få validiteten på undersøkinga til å auke. Det å vere objektiv i si framstilling av resultata, vil vere viktig slik at dei resultata ein legg fram vil vere truverdige for andre.

Eg har undervegs i metodekapittelet teke for meg ulike sider ved desse to omgrepa etter kvart som problemstillingar i forhold til utføringa av fokusgruppeintervjua har dukka opp, utan å konkret peike på desse omgrepa undervegs.

Vidare vert det trekt fram ulike sterke og svake sider ved metoden fokusgruppeintervju som er med på å reflektere omkring validiteten og reliabiliteten i undersøkinga.

Ein av styrkane til denne metoden er at ein får fram gode data om forskjellige sosiale grupper, deira tolkingar, samhandlingar og rettesnorer i forhold til dei temaa dei får presentert. På ei anna side får ein mindre informasjon om eit enkelt individs verden (Halkier 2006, Morgan 1997). Ein vil som deltakar får mindre tid til å prate på eit slikt intervju, enn om ein hadde hatt eit individuelt intervju.

Dersom intervjuaren ikkje har mykje kjennskap omkring temaet som skal diskuterast, eller er observant på at ein ikkje skal presentere eiga kunnskap til deltakarane, vil ein få mykje ut av eit slikt type intervju utan å vere så veldig delaktig sjølv som intervjuar (Morgan 1988: 21). Men på ei anna side vil det vere ei svak side ved metoden dersom ein som forskar er svært interessert i temaet som ein presenterer, i og med at det er forskaren som lager og styrer gruppene, og dette gjer dei mindre naturalistiske enn til dømes ein observasjon i deira naturlege miljø(Morgan 1997:14). Konstruerte metodar som til dømes eit fokusgruppeintervju vil alltid ha denne svake sida ved seg, og når det gjeld feltarbeid må alltid forskaren sjå om den rolla han inneha påverka objekta på nokon måte. I mitt tilfelle vil eg sjå på den store interessa mi som ei styrke, der eg heile tida var medviten på at det var borna som skulle prate og at mi rolle var å vere ein slags moderator eller ordstyrar. Interessa mi hjalp meg i å finne relevante tema for intervjuet.

Ein vil til ei større grad oppnå meir spontanitet omkring eit tema i eit fokusgruppeintervju, då ein kanskje får innspel frå andre som gjer at ein vil gje uttrykk for eigne synspunkt og ein får inspirasjon frå andre. Dette fører oss over til neste styrke då det vil vere det som føregår sosialt som vil vere kilda til datamaterialet.

” deltagjerne spørger ind til hinandens udtalelser og kommenterer hinandens erfaringer og forståelser ud fra en kontekstuel for – forståelse, som man som forsker ikke har”

(Halkier 2006: 17)

Dette som Halkier påpeiker var synleg under intervjuet, då eg merka meg at borna vart engasjerte dersom andre sa noko som gav dei nye idear, eller noko som dei kunne vere uenige eller einige med. Dessutan var dei alle ekspertar på deira eige oppvekstmiljø og deira oppleving av dette.

Men det vil vere viktig og huske på svakheita som ei gruppe kan ha, nemleg konformitet og polarisering, som kan hindre somme av deltakarane å komme med eit autentisk uttrykk i forhold til resten av gruppa.

Halkier (2006) spør om dette er eit særtrekk ved eit fokusgruppeintervju, eller om dette er noko som kjenneteiknar einkvar sosial interaksjon? I dei tre gruppene merka eg at det var nokon som prata mindre enn andre, men at det er ulike personlegdomar til stades og ikkje alle er like pratsame. Eg tykkjer ei av styrkane når det gjaldt desse gruppene er at dei kjente kvarandre frå før og var vande med å møtes. Dette var og positivt for den gruppeinteraksjonen eg var ute etter, då dei opplevde i teorien omtrent det same oppvekstmiljøet, men kunne likevel ha forskjellige syn på dette.

Ei anna sterk side ved fokusgruppeintervju er at dette er ein lite tidkrevjande metode, og meir effektivt enn til dømes individuelle intervju, men at det likevel ikkje er noko enklare metode på grunn av mange faktorar å ta omsyn til (Morgan 1997: 14). Mi erfaring er at det var mange ting som måtte greiast ut, før eg kom til det punktet der eg endeleg skulle setta meg ned saman med borna og prate med dei.

Halkier (2006) påpeiker at svakheita ved fokusgruppeintervju er at ein kan gå glipp av mykje interessant kunnskap på grunn av lite/ikkje noko feltarbeid og observasjonar. Dette har ein ikkje har føremoner til å førestille seg sjølv. Under eit fokusgruppeintervju vil ein som intervjuar har større kontroll på temaa som vert presentert for deltakarane, og dette ville ein ikkje hatt dersom ein berre skulle ha observert. Eg opplevde at det var ein del eg kunne observere, både i førebuingane og under intervjuet. I presentasjonen av dei tre forskjellige skulane seinare dette kapitelet kjem nokre av desse observasjonane fram.

Ei anna side er korleis intervjuaren spelar si rolle. Viktige poeng er at moderatoren i hovudsak skal lytte. Deltakarane skal snakke meir enn han/ho, og at intervjuet skal ikkje verte ” teke over” av dominerande personar (Halkier 2006). I eit av intervjua opplevde eg at eit av borna prata mykje og hadde ein del på hjerta, her måtte eg bryte inn og vise til att eg var interessert i å høyre kva alle hadde å seie. Under eit anna intervju måtte eg bryte inn og dra diskusjonen inn igjen på det dei eigentleg diskuterte, då diskusjonen hadde dreidd inn på enkeltpersonar i skulepersonalet, og ikkje var relevant for temaet. Borna viste gode lytteevner. Dei var flinke til å rekke opp handa og vente på tur. Å holde seg innafor temaet var ikkje eit stor utfordring, men det måtte små justeringar til i somme tilfelle.

Dersom ein er interessert i individa og deira interaksjon framfor gruppa og den interaksjonen der, vil det vere å føretrekke andre intervjumetodar (Morgan 1988: 21). Eg føler eg har fått informasjon om dei einskilde individa i mine intervju. Ved å sjå korleis dei responderer og kva dei sei til kvarandre, vil dette også vere med å gje eit innblikk i individets livsverden.

4.1.3 Generalisering

Validitet har mykje å seie for kva ein kan uttale seg om på bakgrunn av resultata av si undersøking. Dersom denne er ikkje er overbevisande gyldig for andre, vert det vanskeleg å kunne uttale seg. Men viss den framstår som gyldig for andre, vil det likevel vere ei avgrensing av kva ein kan seie noko om (Halkier 2006).

Vidare påpeiker Halkier (2006:113) at i ein situasjon der ein bruker fokusgrupper og analyserer kan ein generalisere frå:

” fundne mønstre i sociokulturelle relationer i datamaterialet til idealtyper for disse relationer”

Då kan ein overføre resultat frå analysane av ei gruppe til ei anna gruppe som har like trekk, og dersom ein meiner undersøkinga er gyldig.

Wibeck (2000: 123) seier dette om generalisering i forhold til fokusgrupper:

” (...) är det berättigat att tala om lösa generaliseringar som kan kopplas samman med vissa sorters kategorier av personer”

Til dømes kan ein seie at born i små bygder tilegg ein meir negativ verdi til sitt oppvekstmiljø i forhold til born frå større bygder. Ein kan ikkje seie at det er slik med alle borna, men ein kan peike på ein retning, eller ein tendens til at det er slik. Dette kan igjen testast ut i andre forskingsprosjekt og vere med å auke validiteten av funna på at dette kan gjelde born i små bygder generelt.

Vaughn m/ fl (1996: 154) ser annleis på dette:

” The intent of focus groups interviews is to report the views of participants, not to generalize to larger groups”

Dei meiner altså at det viktige for fokusgrupper er å få fram deira synspunkt, og ikkje generalisere dette over til større grupper. Det vil vere viktig å få fram *kvifor* framfor *kor mange*.

Eg har sett på to forskjellige typar oppvekstmiljø, eit sentralisert, og to små. Desse miljøa er kvar representert med kvar sine ulike skular. Difor kan ein samanlikna desse skulane og oppvekstmiljøet med kvarandre og setje dei i ulike kategoriar jamfør aktuelle teoriar og modellar. Dei tendensane og ulike trekka som kjem fram i mine funn om kva som ligg i verdien av eit oppvekstmiljø i eit moderne bygdesamfunn, vil ein kunne generalisere over til andre like grupper som denne undersøkinga har sett på. Dette kan gje eit påliteleg bilete av dei forskjellane og ulikskapane eg har funne på tvers av oppvekstmiljø og skule. Ved å auke påliteligheten kan ein i andre undersøkingar sjå om ein kjem fram til same resultat.

4.1.4 Etiske spørsmål omkring metode og prosjektet

Når ein bruker menneske som kjelder i ei undersking, er det ein del etiske spørsmål som trengst å verta tatt stiling til. I Noreg har ein Datatilsynet, og via desse er det NSD, Norsk Samfunnsvitenskapelig datatjeneste som ein må melde sine prosjekt til. Dette treng ein

dersom ein har sensitive opplysningar lagra som kan identifisere personar. Sidan eg skulle forske på born, kunne dette vere ekstra sensitivt. Eg fylte ut skjemaet, og sendte dette til NSD. Dei konkluderte til slutt med at eg dette var eit meldepliktig prosjekt, og at eg måtte stille intervjuguiden til disposisjon dersom foreldra bad om å få sjå på denne på førehand. Vedlagt hadde eg og sendt opplysningsskjemaet og samtykkeerklæringa foreldra til borna kom til å motta. Her informerte eg om kven eg var, og kva eg dreiv med, og kva prosjektet mitt skulle dreie seg om. Eg nemnde og kort kva eg skulle stille spørsmål om, og at eg kom til å ta det opp på band, og at det var mogeleg å trekkje seg når som helst, utan at dette skulle få nokon konsekvensar. Dette gjentok eg og i innleiinga av kvart intervju, for å vere sikker på at alle hadde fått dette med seg.

I opplysningsbrevet til dei føresette vart det og lagt vekt på at alle opplysningane anonymiseres, og at alle opptak og datamateriale vert sletta når oppgåva er ferdig.

Oppsummert handlar etikken omkring fokusgruppeintervju, og all kvalitativ forskning om desse 4 punkta, fritt etter Halkier (2006):

1. Sikre anonymitet, og at deltakarane veit om dette
2. Ærleg opplysning om prosjektet til deltakarene
3. Ein skal halde det ein lover
4. Ein skal oppføre seg skikkeleg og vera ein god representant for forskinga.

Når det gjeld dei etiske omsyna ein må ta, føler eg at eg har teke omsyn til informantane, skulane og kommunen ved å sikre dei anonymitet. Eg har og har vore ærleg i mi framstilling av prosjektet både i oppgåva, og på førehand til informantar og føresatte. Eg har og informert NSD om mitt prosjekt.

4.2 Empiriskildring – kva, kvifor og kven?

Eg vil her gå i gjennom dei observasjonane og erfaringane eg hadde under førebuingane til forskinga og også sjå dette i forhold til metoden fokusgruppeintervju undervegs.

Kven skulle eg nytta som informantar i mi forskning? Eg leita etter ein kommune som hadde variasjon i skulebiletet, der eg kunne finne både fådelte skular, større sentraliserte skular, og

nyoppretta friskular, som hadde komme som ein konsekvens av nedlegging. Eg peikte meg ut tre grupper på tre ulike skular. Dersom formålet så ”enkelt” at å få nokon sitt perspektiv, vil det vere heilt ok å ha få grupper (Morgan 1988: 42). Det ville vere mitt formål, og eg valde 3 grupper både på grunn av den tida eg hadde til rådighet for forskning, og til det at eg ville ha borna sitt perspektiv på deira oppvekstmiljø presentert i oppgåva. Det er som oftast brukt deltakarar som er homogene, men ukjende for kvarandre i fokusgruppeintervju, men at dette ikkje er standarden for korleis eit slikt intervju skal bli gjort men meir eit samandrag på korleis det oftast er gjort (Morgan 1997: 34). Dette tok eg som eit godt teikn når det gjaldt å velja born som allereie kjenner kvarandre. Ei anna side ved saken, kan jo vere at dette gjer at ein får meir ut av intervjuet, då borna er tryggare på kvarandre, og at konformiteten ikkje spelar så stor rolle, som den kunne ha gjort i ei ukjent gruppe.

Eg såg etter ein kommune som ikkje hadde eit direkte urbant preg i den forstand at det var tett bebygging og mange menneske, men som hadde eit moderne innslag og var med i utviklinga. På vestlandet fann eg ein relativ stor kommune arealmessig der ein har spreidd busetting. Ein finn ei stor bygd som er peikt ut til å vere kommunesenteret, der dei fleste tenester er sentralisert. To – tre andre bygder er delsentrum.

Eg hendvendte meg fyrst til skule – og oppvekstsjefen i kommunen. Der fekk eg klarsignal til å ta kontakt med dei skulane eg ville, og tilhøyrande rektorar. Når det gjaldt friskulen eg ville ha med i undersøkinga, tok eg direkte kontakt med rektor via e – post, der eg informerte om prosjektet mitt, og korleis eg ville gå fram, og eg ba også om eit møte med rektor på skulen, noko som vart besvart positivt. Den same prosedyren fylgde eg då eg tok kontakt med dei to andre rektorane. Dei var også positive til møte og prosjektet mitt.

Eg laga ein intervjuguide, der eg konsentrerte meg om 6 tema som eg ville framlegge under fokusgruppeintervjuet, som seinare vert presenterte i analysen. Eg brukte dømet til Vaughn m/fl (1996: 136), og lagde ein intervjuguide fritt inspirert av denne, der eg og hadde nokre underspørsmål på kvart tema eg presenterte, dersom det vart stopp i diskusjonen, eller som kontrollpunkt for kvar gruppe. Eg hadde på førehand laga eit opplysningsskjema der kvar enkelt elev før intervjuet starte skulle svare kort på nokon spørsmål. Desse spørsmåla var personlege faktaopplysningar som handla om korleis dei kom seg til skulen, alder, og kva bygd dei budde i. Dette ville eg på førehand ha informasjon om, og eg ville ikkje bruke tid på det under intervjuet, og på denne måten sikra meg opplysningar frå alle. Det tok 2-3 minutt å

svare på dette skjemaet, og eg fekk eit breiare bilete av borna, utan måtte bruke ekstra tid i intervjuet på detaljopplysningar.

Fyrst varma me opp med å fortelje om temaet og om korleis eg ville at intervjuet skulle føregå, og deretter fekk kvar enkelt presentere seg sjølv med namn. Introduksjonen er viktig, då det er her intervjuaren kan setje ord på si rolle utan å vere kontrollerande, noko alle grupper treng direksjonar på, for at dei skal fungere (Halkier 2006: 56). Eg snakka om at det var viktig at alle fekk seie det dei ville seie, og at det var fint om dei også sa klart i frå om dei var einige eller ueinige om det som hadde vorten sagt. Ein skulle rekke opp handa, eller gje meg eit lite teikn dersom dei ville sei noko, så gav eg eit stille teikn til at dei kunne prate. Eg la og vekt på at det ikkje var noko gale svar på det som skulle diskuterast, då eg var ute etter kva alle tenkte.

Etter dette gjekk me over på temaa som eg hadde sett meg ut, og borna diskuterte som oftast veldig bra omkring desse. Eg sat for det meste og nikka og gav dei forskjellige borna ordet etter kvart som dei ville sei noko, og eg stilte nye spørsmål og presenterte eit nytt tema etter kvart som det vart naudsynt eller falt seg naturleg i diskusjonen. Til slutt spurte eg om det var nokon spørsmål, og me runda av etter dette.

4.2.1 Dilemma som eg måtte ta stilling til

Fyrst eit par dilemma som kom opp under samtalane eg hadde med rektorane. For det fyrste var to av rektorane opptatt av at somme elevar ikkje skulle delta i intervjuet. Dette var høvesvis på grunn av at dei ikkje fungerte i grupper på grunn av til dømes ADHD. Dette hadde eg ikkje tenkt over før eg vart konfrontert med dette i den fyrste samtalen, men etter å ha tenkt meg om gav eg beskjed om at eg ville ha alle som fekk ”ja” på samtykkeerklæringa med i utrekninga. Det er ikkje alltid gunstig å ha born med ulike vanskar med i ei fokusgruppe, her vere seg språkvanskar, konsentrasjonsproblem, eller andre problem, og ein bør snakke med foreldre eller lærarar om borna er i stand til å gjennomføre eit intervju, men det finnes også ulike teknikkar dersom eit born skulle få problem under intervjuet (Vaughn m/fl 1996: 133).

Eg ville ikkje utelate nokon på grunn av dette fordi det vart det mest gunstige om eg fekk eit nokolunde breitt utval i forhold til elevtal i klassestega. Då fekk det vere opp til foreldra og elevane saman til å bestemme om dette var eit passende opplegg for dei.

Eit anna dilemmaet som dukka opp var om kontaktlærarane kunne vere tilstades under intervjuet. Dette avsto eg, då dette kan ha noko å seie metodemessig, og påverke elevane under intervjuet.

Eit anna dilemma som eg måtte ta stilling til, var korleis eg skulle sikre skulane og kommunen anonymitet, og korleis eg skulle sikre borna anonymitet. Kommunen ligg på Vestlandet, då dette gjer eit bilete på kor i landet eg har forska. Skulane har eg valt å kalle ” Storskulen”, ” Vesleskulen” og ” Friskulen”, fordi dette er med på å markere skilnadane på dei forskjellige skulane eg har vore i kontakt med på ein dekkande måte. Ingen namn er nemnd i analysen, og eg brukar ” jente” og ” gut” som viser kven det er som snakkar, og set eit tal bak dersom fleire deltek i samtalen.

Slik at det er klart for andre korleis eg har gjort transkriberinga, vil eg her nemne at eg har skreve ned alt innhald i alle 3 intervju, då lyd kvaliteten var så god. Eg har teke med alt frå kremting, latter og liknande.

4.3 Skildring av dei 3 ulike skulane

Eg vil no dele opp dei tre skulane i forskjellige tilfeller, der eg vil beskrive desse tre kvar for seg. Dette fordi dei ikkje berre er ulike i når det gjeld størrelse, men også korleis eg opplevde møtet med desse tre skulane og elevane der. Eg valde å kontakta skulane for å få informantar, då skulen var ein av faktorane eg ville sjå på, og at via skulen var det lettast å nå ut til alle. Informasjonen som eg kjem med i desse skildringane, er baserte på eigne feltnotat.

Ein ting som er likt ved desse tre skulane er at eg bad om intervjutidspunkt tidleg på dagen, mellom klokka 0930 og 1000, då eg etter å ha vore lærarvikar på barneskuletrinnet har opplevd at konsentrasjonen til borna er sterkast då, og dei har kome inn i ei roleg arbeidsstemning. Dette viste seg å stemme, borna var rolege og fokuserte på det som skjedde, men på alle 3 intervju var det nok etter 45 minutt. Då byrja dei å verte urolege, og var klare

for pause. Det vil seie at alle intervjuar varte ein vanleg skuletime. For born under 10 år er 45 minutt det mest gunstige, born mellom 10 og 14 år kan klare 60 minutt (Vaughn m/fl 1996:132).

Det at borna har oppvekstmiljøet sitt i same kommune, og har eit tilnærma likt utgangspunkt i forhold til at dei kjem frå same type samfunn, vil vere ein fordel, og dess færre treng du til å skaffe deg det biletet ein vil ha (Morgan 1988). Dette stemmer med mitt utval, dei har det same kommunesenteret, den same ungdomsskulen å ende opp på, og den same store, sentrale nabokommunen. Dei har det same samfunnsmessige utgangspunktet.

Når det gjeld kva alder som er passande for slike intervju, vil den aldersgruppa eg har valt, vere klare for den utfordringa. Born under 6 år vil ikkje ha tilstrekkeleg utvikla språk til å delta i ein slik metode, medan born over 6 år vil ofte ha ein meir spontan måte å respondere på temaa enn vaksne (Vaughn m/fl 1996).

4.3.1 Stor – skulen

Denne skulen ligg i sentrum av kommunen, og er ein av dei to største barneskulane. Den har samla elevane frå bygda og nabobygdene, etter nedlegging av skulane der. Den rommar i overkant av 200 elevar. Skulebygget er relativt nytt, berre 6-7 år og nærmiljøet rundt skulen byr på mange tilbod, her kan ein nemne det naturlege miljøet rundt skulen, og idrettshall i nærleiken.

Prosjektet vart godt motteke av rektor, og eg fekk løye til å dele ut opplysningsskjema, og samtykkeerklæring. Eg fekk e – post adressa til to av kontaktlærarane, som skulle vere mine kontaktpersonar i den vidare prosessen. Eg ville berre levere dette ut til dei som gjekk på 7 trinnet, då antala frå skule til skule var så ulike at det ville vere vanskeleg å samanlikne utval i utgangspunktet.

I slutten av april avtala eg intervjutidspunkt til i slutten av mai, og lærarane delte ut opplysningsskjema, og samtykkeerklæring.

Eg trakk 8 elevar, 4 jenter og 4 gutar tilfeldig av eit utval på 15. Antal på gruppedeltakarar mellom 6 og 10 verkar som ei sikker løysing, då ein vil ha grei kontroll på diskusjonen, og at ein vil vera sikrare på å halde diskusjonen oppe (Morgan 1997:42).

21 av 33 elevane på 7 steget leverte inn att samtykkeerklæringa, der 6 av desse svarte nei til å vera med. Dei elevane som svarte ja verka godt fordelte geografisk i forhold til kva bygder som er representert på skulen. Me fekk tildelt eit møterom ved lærarfløya, på grunn av at det ikkje var ledige klasserom. Dette rommet var ikkje stort. Elevane vart sendt inn der. Dei verka litt nervøse då dei kom, om det var på grunn av at dei var på lærarrommet, eller om det var ein ukjent situasjon er vanskeleg å sei. Det vart kanskje for formelt for dei. Kanskje det var ein kombinasjon? Me fekk ikkje satt oss i ring, eg sat ved bordenden, og elevane sat 4 og 4 ovanfor kvarandre. For born vil det vere gunstig å sitje i eit passeleg stort rom med sjanse til å røre seg, og det å sitje i ein ring vil vere best (Vaughn m/fl 1996: 133).

Dei sat seg ned, og eg gjekk i gjennom kva som skulle skje. Dei fekk då utdelt opplysningsskjema, som dei kort skulle svare på. Dette tok to minutt. Då intervjuet skulle starte la dei særskilt godt merke til bandopptakaren, og det gjekk ca 10 minutt ut i intervjuet før dei hadde ”gløymt ” den. Dei diskuterte ein del, somme stunder måtte eg kome med innspel eller stille ekstra spørsmål for å få praten i gong att, men det gjekk relativt bra å ha eit fokusgruppeintervju i denne gruppa. Intervjuet varte i 45 min, ein skuletime. Då var elevane slappe og klare for pause, så det var eit passende tidspunkt å runde av på.

Møtet med skulen og elevane var fint, eg opplevde det som lite formelt og eg følte eg hadde stor fridom når det gjaldt den rolla eg hadde som forskar.

4.3.2 Vesleskulen

Denne vesle kommunale fådelteskulen har i dei siste åra vorten færre og færre elevar, og no går det ca 30 elevar der. Dette delvis på grunn av lite tilflytting til bygda og ikkje mykje anna å tilby enn skule av sørvistilbod. Bussen går sjeldan forbi. Nye tomtar og regulerte bustadfelt skal trekke folk til bygda, og det verkar som det er interesse for å oppretthalde livet i bygda, men at dei sårt treng tilflytting, og då helst unge menneske med små born. Elles i bygda finn ein ei flott badestrand og eit bedehus.

Skulebygget er gammalt, og er ikkje førsteprioritert når pengane skal fordelast på kommunebudsjettet. Området rundt skulen er stort, der ein finn fotballbane, og friområde som ein kan nytte i friminutta.

Same føregangsmetode vart nytta på ” Vesleskulen” som på ” Storeskulen”. Eg sendte e – post til rektor, og svaret var positivt. Eg hadde møte med rektor i februar, og eg avtalte intervjutidspunkt i slutten av april, som vart satt til slutten av mai. Kontaktlærarane leverte ut opplysningsskjema og samtykkeerklæring. På denne skulen vart det levert ut til 5-7 klasse, til saman 15 elevar. 8 leverte tilbake samtykkeerklæringa, og svarte ja, 6 jenter og to gutar. Det var representantar ved både 5, 6 og 7 trinnet.

Når det gjeld fokusgruppeintervju med born er det anbefalt å ha små grupper, og å ikkje ha meir enn to års aldersforskjell på deltakarane, då ulikskapen i språk og utvikling kan verte ein hemmande faktor under intervjuet (Vaughn m/ fl 1996). I ” Vesleskulen” sitt tilfelle var det ingenting som tilsa at nokon ikkje klarte å henge med på grunn av at dei var på forskjellige stadier i utviklinga, og størrelsen på gruppa var grei, dette kan vere på grunn av at dei kjende kvarandre godt, og gav rom til kvarandre.

Me fekk eit klasserom til disposisjon, der eg sat stolar i ring, og eg inkluderte meg sjølv i ringen. Elevane kom inn og eg presenterte meg sjølv og fortalte om kva som skulle skje. Dei fekk opplysningsskjemaet, og svarte fort på det. Bandopptakaren var dei litt spente på, men den vart ikkje i fokus under intervjuet. Under intervjuet forholdt eg meg stille, og nikka bekræftande til alle, eller stilte nye spørsmål når det skulle vere naudsynt. Ved somme tema var det vanskeleg å få i gong ein diskusjon dei i mellom, der dei hadde fokus på kvarandre. Ein tendens var at dei såg på meg når dei hadde noko å sei. Nokon var meir aktive enn andre, og etter 45 minutt byrja somme å vri seg i stolen, og var klare for frisk luft og mat.

Møtet med denne skulen, og elevane var fint, eg opplevde å bli tatt godt i mot, og elevane var gode til å vidarebringe sine syn på sitt oppvekstmiljø og diskutere rundt andre og sine egne synspunkt.

Ein ting eg la merke til var at rektor var særskilt opptatt av å visa at skulen hadde mykje positivt ved seg og var verdt å ta vare på. Det verka som det var høg trivselsfaktor på skulen,

og skulen betydde mykje for elevane som gjekk der. Denne skulen skjønte at han var i faresona, og i ein utrygg posisjon i forhold til den store skulen.

4.3.3 Friskulen

I denne bygda var det for nokre år sidan ein kommunal skule, men denne vart nedlagt. Folk fann seg ikkje i det, og kort fortalt starta dei til slutt opp sin eigen Montessori skule. Stor dugnadsånd og gode tiltak prega bygda. Ein stor fabrikk pregar bygda, og mange i bygda har arbeidsplassane sine der. Elles har ein småentreprenør og einmannsføretak som gjeld. Elles er det lite tilbod, dei har eit friidrettsslag, men ikkje så mange andre aktivitetar. Kunst er ei interesse i bygda, og dei har eit galleri som det er interesse rundt. Dei har og eit øvingslokale, men dette har ikkje vore i særleg bruk dei siste åra. Kyrkje har dei, og eit ungdomshus. Det er mange fine friområde i bygda, dei har badestrand og fine turveggar.

Her kontakta eg rektor direkte via e – post. Eg fekk positivt svar, og hadde eit kort møte med rektor i februar der eg fortalte om prosjektet. Eg sendte dei opplysningsskjema i slutten av april, og me avtalte intervju i midten av mai.

På 5-7 trinnet var det 8 elevar. 1 svarte nei, 2 var sjuke og 5 stykk stilte på intervju. Det var 2 jenter og 3 gutar. Me fekk eit stort rom til disposisjon. Elevane sat og jobba då eg kom, og dei tok stolane sine og sat seg i ein ring. Dei var veldig avslappa, og la ikkje merke til bandopptakaren i så stor grad.

Eg presenterte meg og fortalte kva som skulle skje. Dei svarte kort på opplysningsskjemaet, og me starta intervjuet. Dei diskuterte ein del mellom seg, og det var ein god stemning mellom elevane, dei virka trygge på kvarandre, og var direkte og ærlige mot kvarandre. Ei samansveisa gruppe, til tross for at somme ikkje budde i same bygda, og hadde det same oppvekstmiljøet å kunne samanlikne med. Dette intervjuet vart det mest vellukka fokusgruppeintervjuet, då det meste stemte overens med dei sterke sidene ved denne metoden, og eg fekk mykje god informasjon utifrå dei diskusjonane som borna hadde. Eit minus var at to- tre gonger kom det andre elevar inn for å hente noko i klasserommet, dette var litt forstyrrande.

Skulen verka òg å tiltrekke seg elevar som ikkje fann seg til rette ved andre skular av ulike grunnar. Skulen er kanskje til ei viss grad sårbar, på grunn av at dei er avhengig av elevtilstrømming og direkte støtte frå Staten. Men denne skulen såg positivt på stoda, då det i det siste hadde kome fleire nye born til bygda og ein fekk utvida elevtalet.

4.4 Samandrag

Det var ei lærerik erfaring å vere ute i feltet og møte informantane, og få ta del i deira opplevingar omkring oppvekstmiljøet. Eg opplevde alle elevane som svært ærlege og oppriktige, og når ein er så ung, har ein enda ikkje lært seg dei konforme grensene som me vaksne ofte kan slite med i gruppeinteraksjonar. Eg fekk korte konsise svar og god diskusjon mellom borna og eg la også merke til at informantane vart inspirerte av kvarandre, og kom med nye idear og tankar etter kvart som diskusjonen gjekk. Transkriberinga gjekk relativt fort. Dette arbeidet gjorde eg sjølv i kort tid etter intervjuet, og eg skreiv ned alt eg høyrte på den dialekten kvar enkelt prata. Dette er viktig, då dette gjer eit tilnærma bilete på intervjuet (Halkier 2006).

Alt i alt hadde eg tre forskjellige, men like spennande møter med 3 ulike skular, 3 rektorar, og til saman 21 born. Eg fekk mange spanande innspel til den vidare analysen, og kan sjå resultata frå analysen i forhold til den teoretiske plattformen eg har i oppgåva. Dette vil vere med på å gje eit nytt bidrag til forskning om born og oppvekst. Dei tendensane, likskapane og forskjellane og identitetane eg har funne når eg har analysert og samanlikna desse 3 oppvekstmiljøa, er med på å gje eit bilete av moderne oppvekstmiljø i distrikta.

Kap 5. Analyse

Under arbeidet med analysen har eg brukt sentrale utsegn og interessante diskusjonar frå dei 3 intervjuar, og plassert desse inn i 6 kategoriar. Eg har valt å gjere det på denne måten i analysen då eg tykkjer dette vil vere ein ryddig måte å beskriva informantanes interaksjon og deira synspunkt innafor dei ulike temaa som dei har vorte presentert for under intervjuar. Dette kan vere med å vise fellestrekk og ulikhetar blant informantane og oppvekstmiljøa. Det kan og peike på ulike mønster og tendensar når det gjeld både sosialisering og identitetsutvikling.

5.1 Aktivitetar

I denne kategorien vil eg kome inn på kva borna gjer på i fritida og i skuletida. Kva organiserte aktivitetar heldt dei på med? Kor er desse aktivitetane? Er dei fornøyde med desse aktivitetane eller kunne noko vore annleis?

Det vart 3 ulike diskusjonar når det gjaldt dette temaet, der tilbodet av aktivitetar i kvar bygd var forskjellig og skulepausane var organisert på ulike måtar. Aktivitetane kan visa kor inkluderande skulemiljøet er, og kor godt tilrettelagt oppvekstmiljøet er når det gjeld kva aktivitetar som er tilgjengelege for borna som bur der. Eg tykkjer det er viktig å også kome inn på aktivitetane i skuletida, då desse kan vere med å forklare sosialiseringa på skulen, i og med at det har vist seg at mange av aktivitetane til borna i dag er organisert heilt frå dei byrjar i barnehagen.

For å byrja med ”Vesleskulen” var dei fleste av dei 8 informantane med på organiserte aktivitetar. I og med at det kun var 2 aktivitetar lokalisert i heimbygda og på skulen som informantane nemnde, reiste dei fleste til nabobygda eller nabokommunen for å vere med på fotball og dans som var hovudaktivitetane som skilde seg ut. Dei fleste verka fornøgde med dei aktivitetane dei hadde tilbod om, og på spørsmål om dei sakna nokre aktivitetar, var det ingen som kunne kome på nokon. På spørsmål om kva som var positivt med aktivitetane dei var med på svarte jenta som reiste på dans i nabokommunen:

”Me får vera med andre og kanskje bli kjent med noken nye persona”

Ein av gutane som speler fotball, tykte det var dumt at dei ikkje hadde nok spelarar i heimbygda til å ha eige fotball lag, og ville helst sett at dei trente ved bana ved skulen og ikkje i nabobygda.

”Eg skulle ønska at da var nok folk her til å laga eit eget fotballag”

På ” Storskulen” var det eit mykje breiare utval av fritidsaktivitetar, her var elevane med på alt frå riding, trail, klatring, fotball, korps, 4H, handball, drill og andre ting. Saknaden etter andre aktivitetar var ikkje så stor, og tilgangen til dei eksisterande aktivitetane var god for alle. Men når dei kom inn på kor mykje som var organisert av dei sjølve eller ikkje, eller i kor stor grad dei var med å bestemme, kom desse merknadane:

Jente: på 4H e da jo noken få voksne

Gut: men egentlig skal ikkje de vera med å bestemma, men dei gjer da likevel

I dei fleste organiserte aktivitetar er det dei vaksne som organiserer og bestemmer. Berre på ” Storskulen” tok dei opp denne sida av saka. Det er interessant at dei er merksame på dette, då dei andre gruppene ikkje nemnde noko om dei vaksnes deltaking i aktivitetane. Det kan tyde på at det er eit sterkare skilje på vaksen og born på ” Storskulen” enn kva det er på dei andre små skulane. Born – vaksen kontakten er viktig, men kanskje borna og har godt av å sjølv organisere og drive sine interesser somme gonger?

Borna har engasjement for det som føregår rundt dei og dei har meiningar. Desse treng å få kome fram. Særleg på ” Storskulen” var misnøya med å nå fram til dei vaksne stor, og dei ville at eg skulle fortelje lærarane korleis dei hadde det, og kva som kunne vore annleis.

”åhhh, kan du ikkje sei litt til lærarane korleis me tenker om skulen då? Ja! Sånn at dei forstår litt, me prøver å sei da men dei høyre ikkje etter.”

Dei opplevde ikkje å ha direkte kontakt til lærarane, og distansen mellom vaksen og liten var større her, enn på dei to andre skulane, då eg ikkje høyrte noko misnøye, eller problem med å verte hørt. Dei var fornøgde med den vaksenkontakten dei hadde.

På ” Friskulen” vart det nevnt fotball, dans og musikk. Fotball og dans finns ikkje som organiserte aktivitetar i bygda, og her må ein også til nabobygda eller nabokommune for å delta på desse. På denne skulen var informantane minst opptatt av organiserte aktivitetar, og dei verka mest interesserte i å vere ute og vere med vener, eller inne og spele data og tv – spel.

Felles for dei to små skulane, var at ein sakna fleire i bygda, slik at dei kunne til dømes starte sitt eige fotballag, eller andre aktivitetar. Men det var ingen som klaga på avstanden til aktivitetar i andre bygde eller kommunar. Alle informantane frå dei 3 skulane utanom 3 var med på organiserte aktivitetar.

I diskusjonen rundt kva dei dreiv med i fritida av eigne aktivitetar heime, var mange av svara at dei dreiv med dyr og hjelpte foreldre med ulike ting.

”eg rir og så sparke eg fotball, og av og til hjelpe eg mamma og dei med ved og sånt, og så kosa med sauna, ja masse”

Mange var opptatte av dyr og å vere ute i naturen, og verka sjølvstyrte når det gjaldt den aktiviseringa, då dette var i eit miljø der dei sjølv kunne organisera.

Andre snakka om tv, data og playstation som heime – og inneaktivitetar, og sykling og fotballspeling arrangert på eige initiativ. Det verka som det var like stor del uteaktivitetar som inneaktivitetar. Det verka og som at borna ikkje var misfornøgde med dei aktivitetane som eksisterte, men at somme av elevane ved dei to små skulane gjerne kunne tenkt seg fleire aktivitetar som var i bygda og på skulen. Dei aktivitetane dei hadde tilbod om var i stor grad friidrett og musikkskule, og borna ville ha andre aktivitetar også der. Dei borna som ikkje budde i bygda der ” Storskulen” ligg, men i andre mindre bygder, gav ikkje uttrykk for det same, men verka tilfredse med tilbodet.

På ” Vesleskulen” hadde to av informantane ein oppklarande samtale då dei kom inn på kva som var kjekt med dei aktivitetane dei hadde nemnd.

” Me får vera med andre og kanskje bli kjent med noken nye persona”

seier jente, og ei anna jente legg forklarande til retta mot dei andre og meg:

” Det er fordi me er så få at me kjenne alle i bygde ”

Det er tydeleg at somme av borna set pris på sosialisering med andre som kjem frå andre plassar, og at dei er bevisste på at dei ikkje er mange i heimbygda. Det er god kontroll på kven som bur der og kor mange dei er.

Når det gjeldt kva aktivitetar dei driv med i fristunder på skulen, var det somme ting som spelte inn. Arealdeling var noko som opptok informantane på ” Storskulen” ein del, då desse måtte dele bana med dei andre klassane.

Her fylgjer ein diskusjon mellom to gutar og to jenter omkring dette.

Gut nr. 1: me (gutane) spela fotball i friminuttet

Jente nr.1: me(jentene) kjem med forslag, og viss nokken har lyst til vera med så blir dei med

Jente nr 2: kanonball, på onsdaga e da kanonball

Jente nr. 1: me spele kanonball av og te oftare og, når me har bano, og så spele me rævaknus

Jente nr.2: heile skulen må dela på bana

Jente nr.1: ein dag for veka har 7. klasse bana

Gut nr.2: ja me kjeda oss når me ikkje har fotballbana

Gut nr.1: då e da ingenting anna å gjera

Det er tydeleg at bana har ei stor rolle når det gjeld friminuttaktivitetar på ” Storskulen”. Dei saknar andre ting å ta seg til. Dette kan og ha noko med at dei er den eldste klassen på skulen, og at dei ikkje klarar å sjå andre alternativ, då dei kanskje er fanga mellom det å verte tenåring, og det å vere born. Dei er kanskje redde for å verke barnslige. Gut nr. 2 legg til:

” når me ikkje har bana går me rundt og snakke ”

På ” Vesleskulen” er det ei stor fotballbane og stort uteareal. Jente 13 forklarar kva aktivitetar dei held på med i friminuttet:

” Noken spele fotball og noken dissar, og me leike noke som heiter å ta land”

Under diskusjonen rundt aktivitetar i friminutta, verka dei aller fleste verka tilfredse med dei aktivitetane dei hadde tilgong til. Frileik og fotballspeling var mest populært. Men ei jente er ueinig og seier:

” Det kunne vore meir ting å gjera på i friminuttet”

Dei kjem inn på temaet vera inne/ ute, og dei er einige om at dei som oftast er ute i friminutta, men ikkje dersom det er vinter, eller veldig stygt ver.

Jente 1: Av og til inne i gymsalen har me håndball, og så har me sånne midttideaktivitetar som er planlagte

Jente 2: Men me leikar spark på boks ute

Jente 1: Og hol i hatten

Jente 3: og me dissa

Jente 2: Boksen går, gje eit lite vink

Jente 3: No i da siste har me kost med kyllingane, for me har klekka ut kyllingar sjølv

På ” Vesleskulen” har dei ein del tradisjonelle aktivitetar og leikar i friminuttet. Dette kan tyde på at dette oppvekstmiljøet, i skuletida, fastheldt på tradisjonar og vidarefører verdiar og interesser som er viktige symbol for kva som var viktig før.

På ” Friskulen” har dei ein pause i løpet av dagen. Dei nemnde somme av aktivitetane som dei dreiv med i denne pausen.

Gut 1: spele fotball

Gut 2: ja spele fotball

Jente 1: slåball, leiking, og snakking, me kan gjera ka me vil

Gut 3: da e fritt fram

Jente 1: i slåball då e da sånn at me går og samle med oss alle sammen, for då må me få me oss flest mulig

På ” Friskulen” har dei inkluderande aktivitetar i pausen, og informantane legg det fram slik at dei står fritt til å sjølv avgjere kva dei skal finne på. Det er berre ” Storskulen” som skil seg ut her, då dei må dele på arealet klassevis, og det vert då klassedelt kven som er saman i friminutta.

5.2 Skulens verdi for borna

Denne kategorien kan vere med på å forklare informantanes syn på kva skulen betyr for dei, og kva dei vektlegg i forhold til det som skjer på skulen, korleis dei kjem seg på skulen, og kva som eventuelt kunne vore annleis.

Eg innleia denne diskusjonen med spørsmålet om kva det betydde for dei om skulen er i nærleiken av der dei bur. Dette var innleiinga på tre forskjellige interessante diskusjonar, der borna tok opp viktige synspunkt på dette emnet. På opplysningsskjemaet dei hadde fylt ut før intervjuet, fekk eg og opplyst korleis dei kom seg til skulen, og det var ei jamn blanding av gå, sykla, verte kjørt og ta buss blant dei 21 informantane på alle skulane.

For å byrje med ” Vesleskulen”, kom dei straks innpå det med å gå eller ta bussen til skulen. Somme i gruppa budde 3-4 km frå skulen, og tok drosje til skulen, då det ikkje budde mange nok der til setje opp ein buss. Dei fleste tykte det var betre å kunne gå til skulen enn å måtte ta buss, men måtte ein så måtte ein vart dei einige om. Det vart ein diskusjon der somme påpeikte at det var berte å gå eller sykla på skulen, då dette var sunnare enn å måtte ta buss. Men dei vart og merksame på at det ikkje var alle som hadde høve til å gå eller sykla til skulen på grunn av avstand, og somme tykte det var unødvendig å måtte ta buss til skulen, ei jente påpeikte at :

”då e da mykje bedre å sykla eller gå”

På ” Storskulen” vart det og ein diskusjon omkring det å gå, sykla eller ta buss til skulen. 4 av dei 8 informantane tok buss til skulen på grunn av avstand over 4 km til skulen. Desse påpeikte i diskusjonen at det var ein grei måte å komme seg til skulen, då kunne dei slappe av og sleppe å stresse på skulevegen. Men dei var og opne for ideen om å kunne gå eller sykla til skulen, og somme av desse sykla på dagar då det var fint ver. Dei som budde i nærleiken av skulen var fornøgde med å ha kort avstand til skulen, og ein gut påpeikte at då vart det:

”mindre tid å gå til skulen, fortare heim”

På ”Friskulen” var dei fleste glade for at skulen var i nærleiken av der dei budde. Dei syns det var bra, og 3 av 5 av informantane budde rett attmed skulen og dei var svært fornøyde med det. Men dei kvidde seg til å komme på ungdomsskulen etter kvart, då måtte dei ta bussen. Men på ei anna side verka som det var litt spennande også skulle ta buss.

Det verka som om skulens nærleik med ein gong vart assosiert med å enten måtte ta buss til skulen, gå eller sykla i alle 3 intervju. På alle skulane var det elevar som måtte ta buss eller taxi til skulen og som hadde erfaring omkring dette. Diskusjonane kom ikkje inn på spørsmålet omkring skulenedlegging på nokon av skulane, og eit eventuelt tap av eit viktig element i oppvekstmiljøet, slik ofte foreldre og andre påpeiker når det gjeld nedleggingssaker. Dette kan tyde på at det ikkje er noko reell problemstilling ved nokon av skulane, i alle fall slik informantane oppfattar det. Det kan og vere at dei ser på oppvekstmiljøet sitt som større og meir opent enn bygda der skulen er.

Ein kom deretter innpå diskusjonen omkring korleis dei likte seg på skulen. På ”Storskulen” vart det mimring om korleis ting hadde vore før, då det var mindre elevar på skulen.

Jente 1: me skulle i alle fall hatt større plass her, me skulle sikkert hatt to skular for no e da ikkje plass til fleire unga her heller

Jente 2: nei

Gut 1: ein gong i tide hadde me jo sløyd her på skulen, men den måtte dei bruka til klasserom

Jente 1: no e da så mange elevar, og så mange klassar. Og alle dei rommena me hadde til å gjera gøye ting på e jo brukt til å ha som klasserom

Dei meiner skulen er for trong og at dette minske høvene til å utfolde seg, då dei ikkje har høve til å ha sløyd lenger på grunn av klasserommangel. Dei ser at det har vore større plass før, men etter sentraliseringa så vart det mindre plass, og at dette er med på å peike i ein negativ retning i korleis dei liker seg på skulen. Somme av elevane har opplev å gå på mindre skular, og ser på ulempene som kjem når det vert trangt på skulen og plassen minkar. Det er ein veldig pessimistisk stemning omkring korleis skulen fungerer for desse, og dei ser melankolsk tilbake på korleis det var før desse forandringane.

Jente 1: me feira 17mai her i 2 år då di andre skulane ikkje var kommt her

Gut 1: då var det faktisk gøyare for då var det ikkje så mange folk

Jente 2: og da var meir aktivitetar då

Gut 1: og mykje mindre folk

På ei side kan dette peike mot at informantane meiner at skulane var betre før, då det var mindre elevar der og at dei opplevde at det var større plass å bolte seg på. Men på ei anna side var det gjennom heile gruppeintervjuet ei negativ stemning blant informantane og dei uttrykte ei pessimistisk haldning mot det meste som omhandla oppvekstmiljøet, men særskilt skulen fekk dårleg omtale. Dei meinte dei vaksne ikkje var interesserte i å høyre å deira idear, og at dei vart behandla som små ungar, sjølv om dei sjølv tykte dei var større. I og med at det verka som dei hadde kome på kant med lærarane og var i opposisjon, kan det vere vanskeleg å trekke slutningar om at skulen har særskilt stor verdi for desse.

På ”Vesleskulen” var det ei generell positiv oppfatning av korleis dei trives, og dei fleste tykte det var kjekt å gå på denne skulen. Men somme påpeikte at dei ville ha fleire elevar der:

Jente1: Me skulle vore 10 eller 5 til i kvar klasse, kjekkare med fleire

Jente 2: I alle fall fleire elevar, iallfall 30 til

Dei saknar fleire elevar både på skulen og i fritida, men nemner ikkje noko om misnøye med lærarar og miljøet på skulen. Men dei ser likevel fordelane ved å vere fleire. Jente 2 seier ho vil ha 30 fleire elevar, og det er jo nesten ei dobling av kva det noverande talet på elevar er. Då eg spurte borna på ”Vesleskulen” om det var noko som kunne vere annleis med skulen, var det mange som vart engasjerte omkring dette og peikte på at skulen var gammal og at det ikkje var moderne interiør der.

Gut 1: Da kunne vore meir moderne

Jente 1: Ikkje sånn gammalt golv

Jente 2: Sjå på veggane og golvet(ser seg rundt)

Jente1: Skulen kunne godt trengt ei oppussing, malinga flassar av og golvet er heilt grusomt.

Men dei heldt jo på å pussa opp kjøkkenet nede så da begynna å sjå fint ut.

Jente 3: Litt meir moderne i alle klasserom og sånn. Stiligare skule og ikkje sånn gammaldags

Jente 2: Først og fremst måtte me hatt nye gardin

Skulen er gamal, og elevane ser dette. Dei påpeiker og kva dei tykkjer burde gjere skulen meir attraktiv. Dei ser verdien av skulen sin og vil gjere denne meir oppdatert. Dette kan tyde på at skulen har ein viktig verdi i informantane sitt oppvekstmiljø.

På ” Friskulen” var dei generelt positive til skulen, og om det som føregår i skuletida. Einaste dei påpeikte var at:

Jente 1: Da kunne vore meira ting her ute i friminuttet

Jente 2: ja for me har jo nett fått nytt dissestativ, men da e ikkje alt som e så gøy

Jente 2: men da e veldig masse bråk dar nede ved gruppe 1

Jente 1: for dei er 19 stk

Jente 2: me er berre 8 stk her

I og med at dei er 8 stk, spør eg kort om dei kunne vore interessert i å få fleire elevar i gruppa.

Jente2: neiiiiii

Gut 1: jaaaaaaaaa

Jente 1: neiiiiii

Jente 2: litt fleire jente kanskje

Dei verkar veldig tilfredse med skulen, og det miljøet dei har der. Dei peikar ikkje på noko store poeng å ta med når det gjeld skulens verdi for dei. Skulen er i oppvekstmiljøet og dei verkar trygge i oppvekstmiljøet sitt. Dei er òg trygge på skulen og miljøet der, og etterlyser ikkje fleire elever. Dei samanliknar si gruppe med den andre gruppa på skulen, der dei minste elevane går. Kanskje dei assosierer fleire elevar med bråk og uro? Det kan vere ein faktor til at somme er negative til fleire elevar i gruppa.

5.3 Oppvekstmiljøets framtoning for borna

Her vil eg sjå på kva faktorar som borna diskuterer som kan vere med å vise deira røyndomsoppfatning av oppvekstmiljøet og korleis deira oppfatningar kan vere identitetsskapande for desse borna. Desse faktorane kan vere kva sørvistilbod dei har tilgjengeleg i oppvekstmiljøet og korleis ein nyttar nærmiljøet i skuletida. Dette er faktorar som kan vere med å forklare ei av problemstillingane mine, omkring ein tradisjonell versus moderne identitet. Oppvekstmiljøets framtoning kan og vere med å peike på korleis skulen nyttar ulike reiskapar for å styrke bornas identitet til heimbygda.

På ” Vesleskulen” kjem dei inn på kva dei i skuletida nyttar nærmiljøet til. I og med at dei ikkje har noko større bedrifter i oppvekstmiljøet dei kan nytte, verkar det som dei brukar naturen rundt skulen aktivt.

Gut: Me hadde eit sånn ryddeprosjekt oppe i fjellet her for ikkje så lenge sidan. Då klypte me buske langs stien sånn at folk kunne sjå på utsikte.

Jente: Då skulle me ta ein plass i bygde me brydde oss om og viss me fekk da fint så fekk me 2000 kroner.

Jente2: No nettopp har me satt opp ein lavo her oppe på ein fjelltopp

Dette syner at det er ei genuin interesse for å forene skulen med oppvekstmiljøet, og borna får lære å forvalte naturen rundt skulen og heimbygda. Dette er ei tradisjonell oppskrift på å lage identitetsskapande aktivitetar som forener skulen og bygda.

Vidare går diskusjonen omkring kva sørvistilbod dei kunne tenkt seg i bygda. Det er ingen butikkar der no, og her delar gruppa seg i to i diskusjonen. Eg tek med den viktigaste delen av denne samtalen:

Jente 1: Me skulle fått oss eit shoppingsenter

Jente 2: egentlig ikkje, for då hadde da kommt så mange her som skulle handla.

Jente 3: ja det er jo det som er gøy

Jente 1: det er gøyare med fleire og ikkje berre få

Jente 3: Eg vil bli kjent med fleire folk

Jente 1: Ja

Jente 2: Kor skulle da stå då?

Jente 1: Der så butikken var før

Jente 3: Midt ut på jordet kanskje, da hadde vore ein fin plass

Gut: Eg er ueinig, me kan ikkje ha shoppingsenter her, for da passa ikkje inn her.

Jente 1: detta e eit fritt land, så me kan gjera kva me vil

Det viser seg at guten som blandar seg inn i diskusjonen meiner at det ikkje er særleg passande med eit shoppingsenter i bygda, og seier seg ueinig med dei andre når det gjeld dette. Jente 2 uttrykker og ein skepsis med tanke på at då vil det kome fleire folk til bygda for å handle, men dette meiner dei to andre jentene berre vil vere positivt. For jente 1 er det uendelig med muligheter for kva som ho meiner kunne vorte realitet i bygda, og jente 3 hengjer seg på.

Jente 1 og 3 er jenter er kulturelt fristillte. I forhold til Ziehes teori vil det vere interessant å sjå på i kva retning identitetane til informantane. Somme av dei elementa han nemnar, kan nyttas i eit omgrep som eg har laga inspirert av hans forklaring på den moderne identitet: ein *moderne – tradisjonelle* identitet. Her finn ein både element av det moderne – og det tradisjonelle. Ein er kulturelt fristillt, men ein ser likevel verdien av tradisjonell kultur og vil dra nytte av denne. Det vil då vere tre forskjellige identitetar å forholde seg til i problemstillinga omkring ulike identitetar:

1. Ein tradisjonell identitet der ein vektlegg dei tradisjonelle og sterkt kulturbundne verdiane.
2. Ein moderne identitet der ein er kulturelt fristillt.
3. Ein moderne – tradisjonell identitet, der ein har både element av det tradisjonelle og det moderne.

Eg vil peike på at desse jentene passer inn i dette omgrepet. Dei har tidlegare ovanfor i analysen vist at deira syn på skulens verdi framstår som moderne – tradisjonelt.

Diskusjonen sluttar etter at jente 1 har kome med utsagnet om fritt land og retten til å gjere kva ein vil. Kanskje det er slike innovative entreprenørar som jente 1 og jente 3 det moderne bygde – Noreg treng, då dei framstår som uredde og ikkje totalt bundne av eit tradisjonelt syn på korleis bygda skal sjå ut?

På ” Storskulen” var dei relativt fornøyde med dei sørvistilboda dei hadde, med tanke på butikkar i nærmiljøet:

Gut 1: altså me har ein god del matvarebutikkar, og så har me to klesbutikkka, men me kunne godt hatt litt fleire

Gut 2: ja sportsbutikk

Jente: ja og så dyrebutikk, og så hestebutikk, for me må reisa heilt til byn for å kjøpa ting

Gut 1: og så lego og spill butikk

Gut 2: båtbutikk må me ha, trur ikkje dei hadde tent så mykje då men...

Dei er opptatte av nisjetilbod som dei ikkje finn i bygda, og dei gjer urykk for at dei saknar alternative butikkar. I forhold til ” Vesleskulen” snakkar dei ikkje om kva som passar inn eller ikkje, og særskilt jenta som deltek i denne samtalen, gjer utrykk for at byen er ganske langt vekke i forhold til å handle der. Dei fleste ønska om kva butikkar dei vil ha, dreiar seg om hobbyane dei har, og desse aktivitetane er relativt tradisjonelle.

Kor mykje dei bruker nærmiljøet i skuletida, verkar vere vanskeleg å få fram konkrete fakta på. Deira negative innstilling til det som går føre seg på skulen generelt som ein gjennomgåande tone undergruppeintervjuet, kan spele inn på somme av diskusjonane. Her kjem eit lite utdrag av kva somme av informantane tenkte:

Gut 1: nei, me brukar ikkje nærmiljøet rundt skulen

Jente: berre av og til

Gut 1: da e no ingenting å gjera på her

Gut 2: i dag brukte me naturen rundt skulen faktisk, men da e liksom sånn 5 gangar i året

Utifrå det informantane fortel ser det som nærmiljøet ikkje vert nytta. Dei ser heller ikkje mulighetane i nærmiljøet. Det kan sjå ut som at deira oppleving av nærmiljøet i skuletida, ikkje er med på å skapa ein identitetsfølelse omkring oppvekstmiljøet og heimstaden. I og

med at gut 1 seier at det ikkje er noko å gjere på i nærmiljøet kan tyde på at verdien av oppvekstmiljøet er i ein negativ retning.

På ” Friskulen” må dei reise til nabobygda for å handle. Informantane som kjem frå denne bygda har ikkje noko oppleving av å bu i ei bygd med noko sørvistilbod.

Jente 1: (Lattermild) neiii me har ikkje butikka her i bygde, men da har vært i før tide, når foreldrena våre var små.

Gut: Kor va den då?

Jente 2: Der borte(peikar ut av vindauge)

Jente 1: Nei den va nere på kaien, der var butikk

Jente 2: Nei ikkje nere på kaien, der med veien

Jente 1: ja da e nere med kaien. Den dare der so du kan gå øve, der så da e bru

Bygda ser ut som ein plass som ikkje har vore gjennom stor påverknad. Borna verkar og tilfredse med at det er slik det er. Dei nemner og at det er ein kafè som somme gongar er open om sommaren og at her kan ein kjøpe seg is og vaflar. Men elles kjem dei ikkje inn på problematikken at dei saknar noko i oppvekstmiljøet. Deira oppleving av oppvekstmiljøet er slik det framstår for meg, ei tilfreds oppleving av at slik er det, og slik har det nesten alltid vore. Deira røyndomsoppfatning av oppvekstmiljøet verkar og å vere tradisjonell, då dei ikkje ser behovet for å endre det.

Dei nemner og at dei bruker nærmiljøet omkring skulen:

Gut: me har lavo innøve mot vatnet dar

Jente: ja den bruke me og så bade me i vatnet som er attmed, men da e mest gruppe to som får lov å gjera

Det verkar som nærmiljøet vert brukt ved alle skulane, men at det er ” Vesleskulen” som utpeikar seg i og med at her nemner elevane faktiske tiltak som kan vere med å lage ein sterk identitet knytte til heimstaden.

5.4 Modernitetsomgrepet

Her vil eg sjå på kva moderne hjelpemiddel borna bruker for å kommunisere og til å vere delaktige i den globaliserte verda. Eg vil og sjå på kva musikk dei liker, og om dette kan setjast i samanheng med korleis oppvekstmiljøet kan skapa ein identitet for borna som går lenger enn bygda og det tradisjonelle samfunnet, då tenkjer eg på lokal – global tematikken.

Det å ha ein mobiltelefon og tilgong til internett verkar vera den førande tonen blant alle informantane. Det var 1 eller 2 i kvar gruppe som ikkje hadde tilgong til desse to moderne hjelpemidla. Internett var det tilgong til på alle skulane.

På ” Vesleskulen” snakka dei om kva de brukte dei forskjellige hjelpemidla til.

Gut 1: Eg har ikkje mobil, men eg brukar e-post

Gut 2: Eg spele data

Jente 1: Eg har mobil og den har eg med meg øve alt kor eg går

Jente 2: Eg ringe og sende meldingar

Dei bruker moderne hjelpemiddel til å halde kontakt med andre. Dei er oppdaterte og somme trur ikkje dei kan klare seg utan. Det verkar vere ein del av livet deira. Dei heldt kontakten med kvarandre via MSN, og somme av dei chattar med andre verdsborgarar. Dei nyttar internett til å finne informasjon både i og utanfor skuletida. Dette er noko som er ein del av kvardagen og oppvekstmiljøet til informantane.

Ein gut på ” Storskulen” seier dette som kan vere med å forklare borna sitt syn på modernitetens tilskot som er komen for å bli, også på bygda:

”Ken kan overleve utan internett?”

Når det gjeld populærmusikk, var det lite å hente frå informantane på dette området. Berre eit fåtal kunne nemne namn på artistar dei likte. Om dette kjem av at dei ikkje har interesse for musikk, eller om det er andre faktorar, som til dømes at dei er unge, og ikkje kome i tenåra, er

vanskeleg å sei. På ” Storskulen” kunne dei ikkje nemne nokre namn, men dei kunne fortelje om kva stil innan musikk dei likte. Jente seier:

” Eg likar country”

På ” Vesleskulen” var somme opptatte av musikk, og kunne nemne nokre artistar. Andre var ikkje interesserte i å delta i samtalen omkring populærmusikk. Namn som vert nemnde er Mira Graig og Maria Mena. Dette er norske artistar. På ” Friskulen” var ein av gutane oppdatert på kva sjanger han likte innafor musikk.

Jente: nei, eg like litt forskjellig. Han (peikar på gut) like sånn derre stygg hardrock

Gut: det er kult, eg like blackrock, og metal, ehmm pop, og rock

Tilsaman på alle intervjuar var det berre eit fåtal av informantane som utpeikte seg, og som kunne nemne namn og sjanger på kva musikk dei likte.

5.5 Sosialisering

Kven er borna saman med på skulen og i fritida? Er dei saman med det same kjønn og same alder eller er det andre grupperingar?

Når det gjaldt kven elevane var saman med i skuletida og på fritida var det store forskjellar på dei forskjellige oppvekstmiljøa og dei tilhøyrande skulane. I og med att det var aldersblanda klassar på dei to småskulane, kan jo sjølvsagt vere noko av forklaringa på dette, men det som er interessant er kor tilsynelatande integrert dei minste elevane er i oppvekstmiljøet til dei eg intervjuar der. Ein annan faktor kan vere at oppvekstmiljøet i seg sjølv er lite og ein har få valhøve til kven ein skal vere saman med.

På ” Storskulen” verka det som det var eit sterkt skilje mellom kvar klasse, og den gruppa eg intervjuar distanserte seg mykje større grad frå dei mindre elevane enn kva gruppene på dei to andre skulane gjorde. I samtalen mellom kven dei var saman med i skuletida, fekk eg eit innblikk i korleis dei såg på dei mindre elevane, og kva dei tykte om forholdet til desse.

Korleis dei sosialiserer seg i friminutta på ” Storskulen”, seier jente noko om:

” i friminuttene e da som oftast 7.klassen som heng i lag, men jenter og jenter, og gutter og gutter, men på fritida så heng i allfall eg då med dei som e litt eldre enn meg, og de som e lika gamle og dei som e 1år yngre enn meg”

Diskusjonen fortsetter og dei tek opp kvifor dei ikkje vil vere saman med dei som går i dei mindre klassane. Gut kjem med innspel og seier:

” dei vil aldri gjera da samma som oss”

Jente fortsett diskusjonen og seier:

” dei vil jo berre leika baby og mor og far, og alt mulig sånt og me vil jo andre ting”

medan tredje informant kjem med dette innspelet

” eg spele jo mykje fotball med desse yngre då, men da e på fritida”

Jente seier:

” kanskje med dei som er 1 år yngre men ikkje dei som er mindre enn det. Eg snakke med dei små på bussen”

Det verkar som elevane på ” Storskulen” vil klart vise at det er ein distanse mellom dei yngre og dei sjølv. Dette kan nok på ei side setjast i samanheng med at dei er midt i overgangen til å byrje på ungdomsskulen, og at dette er i så nær framtid at dei ikkje lenger vil identifisere seg med dei mindre elevane, men ei anna side kan kanskje vere at dei i mykje større grad er delte opp klassevis, og at dette gjer kontakten med dei andre elevane meir fjern. Men som gut 13 år til slutt poengterar, at han er saman med dei mindre på fritida, kan tyde på at skilja på alder ikkje er så viktige utanfor skuletida.

Når det gjaldt kjønnsblanding i sosialiseringa på ” Storskulen” , verkar det som dette ikkje var noko som skjedde i skuletida, men som var akseptert i fritida. Nokon verka meir modne enn andre når det gjaldt å kunne vere saman med det andre kjønn. Her kan nok alderen spele inn.

På ” Friskulen” verka det som mangelen på elevar å vere med i skuletida, gjorde høva for å blande alder og kjønn, meir utbreidd her enn på ” Storskulen”.

” Ja me spele fotball med guttane, eg og andre jente”

seier jente i diskusjonen omkring kven dei er saman med i skuletida. Men gutane kjem raskt frampå og påpeiker at det er gutane som er best, og at jentene ikkje heldt heit mål når det gjeld fotball.

Gut seier:

” men me rundfinte deko kvar gong”

På fritida verkar det som dei er saman med både ulikt kjønn og ulik alder, men at det ofte er interessebestemt kven ein er saman med, og om ein bur langt i frå kvarandre.

Gut seier:

” eg e som oftast med guta, for me spele så mykje fotball”

Jente seier:

” Eg e masse i lag med ” Tone” , for ho bur der me bur, der e berre eg og ” Tone” som e, men ho e 6 år.”

På ” Vesleskulen” var dei stort sett med same kjønn både på fritida og i skuletida. Men det verka som og her var det interessene og kor ein budde som spelte ei rolle når det gjaldt kven ein er saman med. Noko hadde og vener som dei hadde fått frå andre bygder. Det verkar som ein ikkje kan vere kresen når det gjeld kven ein skal vere saman med i fritida, då det ikkje alltid er eit stort utval.

Jente seier dette om sosialiseringa i skuletida:

”Jentene er med jentene og gutane er med gutane, og me går stort sett i same klasse”

og fortsetter:

” men på fritida er eg saman med to gutar og to andre jenter, men dei bur ikkje her, dei bur i ei anna bygd”

Ei anna jente, seier dette om aldersblanding:

” Eg kan vere med fadderungen. Viss dei spør om dei kan vera med meg kan dei da. Men da e ikkje sånn at eg spør dei minste om dei vil vera med meg.”

Det kan verke som det er ei viss aldersblanding i skuletida på dei to små skulane, men at det ikkje i relativ stor grad førekjem noko kjønnsblanding. Men at i fritida er det meir avhengig av kor ein bur og kva interesser ein heldt på med, som forklarar kven ein er saman med. Når det gjeld sosialisering med andre i skuletida, skil ” Storskulen ” seg ut, i og med at informantane har eit stort behov for å vise til at dei er større enn dei andre, og at dei ikkje vil vere med dei mindre klassane, og er samstundes avskilt når det gjeld kjønnsblanding. Det verkar å vere noko som og gjeld i fritida.

5.6 Framtida

Korleis ser borna på framtida? Trur dei at dei vil framleis bu i oppvekstmiljøet? Kva vil dei verte? Dette vert vanskelege og hypotetiske spørsmål for borna, men vil likevel vere interessant å sjå nærare på. Dette kan setjast i samanheng med å vere kulturelt fristilt, og globaliseringa si påverknad på distrikta. Men også det å vere entan tradisjonell eller moderne i sine tankar og sin identitet. Det gjer og eit innblikk i borna sine idear omkring kva dei trur hender når dei vert større.

På ” Friskulen ” vart det med ein gong ein diskusjon på bygd versus by. Her kjem ein liten diskusjon frå ” Friskulen ” mellom to jenter:

Jente 1: da e mykje bedre å bu her enn i byn

Jente 2: eg vil aldri bu i byen

Jente 1: For da at i byen e da berre ein masse rot og masse roting og so e da masse trafikklyd og sånn. Da e mykje finare å bu på landet og sånn, for då kan me bada

Jente 2: og så slepp me å kjøra så utrulig langt

Desse jentene kjem med ein gong inn på om dei vil bu i byen, og dei peikar på at det er masse støy og rot i byen. Dessutan låg byen i ein slik distanse at det var veldig langt vekke for jente 2. Desse to jentene har då eit tradisjonelt syn på skilnaden på land og by og deira identitet framstår som tradisjonell. Dette var ein diskusjon som handla om noko som skjer langt framme, og som er vanskeleg å seie noko konkret om. Det som er enda nærare i framtida, er å skulle byrje på ungdomsskulen, og kva dei tenkjer om det:

Jente 1: eg ser fram til masse venna og masse gøyt, det er masse folk der

Jente 2: og me vert større

Jente 1: og du føle deg liksom voksen når du begynne dar

Informantane kjem også med ein del historier dei har høyrte frå eldre elevar og søsken om korleis det er på ungdomsskulen, og det verkar som der er med skrekkslagen lyst dei ser på tida som kjem i framtida. Dei ser og fram til å verte ”vaksne”, og å få fleire vener og å få utvida oppvekstmiljøet sitt.

På ”Storskulen” ser dei og fram til å byrje på ungdomsskulen, kanskje mest av alle i og med at dei alle skulle byrje etter sommaren og at det er såpass nært i framtida. På spørsmål om kva dei tenkjer om å byrje på ny skule, kjem utdrag av diskusjonen dei hadde:

Gut 1: for då kjem ein nærmare friheten, nemleg ferdig på skulen

Gut 2: og vekk i frå denne skulen

Jente 1: ikkje so strenge reglar, da kjem til å vera veldig strenge lærarar der, men ein lære jo veldig mykje då

Jente 2: på ungdomsskulen drit dei i alt

Jente 1: da e større der

Gut 1: da e ein større skule

Jente 2: da e masse folk å vera med der, gøy å vera med folk

Jente 1: ja så møte ein sånne som ein var med før, dei som gjekk her før

Jente 3: og sånne som har flytta vekk, og har gått på ein annan skule

Jente 1: og so e da lov til meir

Gut 3: da e litt problem med at da ikkje e fotballbana der, me kjem berre til å gå rundt i gangane

Deira diskusjon viser at dei er stort sett einige om kva som skjer på ungdomsskulen i framtida, og dei ser fram til eit skifte som kan vere med på å utvide vennegjengen og sjansen til å gli over i tenåringslivet. Men somme ting kjem dei kanskje til å sakne. Gut 3 kjem inn på dette på slutten og nemnar fotballbana, og at det kjem til å vere lite aktivitet i friminutta. Fridom og møte med nye elever er det som gjennomgåande vert framlagt som kjekt å sjå fram til.

På spørsmål om kva dei tenkjer om kva som skjer enda lenger inn i framtida, kjem den ein veldig interessant diskusjon omkring land og by.

Gut 1: eg vil først bo i byn, litt og studera og litt sånn

Jente 1: eg har ikkje lyst å reisa til byn, da e ikkje litt natur der ein gong

Jente 2: nei

Gut 1: nei selvfølgelig ikkje midt i byn då

Jente 3: eg kan godt gå på skule i byen men eg skal bu her

Jente 4: eg har ikkje lyst å bu i byn, for da det e så masse folk der, tett i tett i tett, og når du ser ut vinduet så ser du veien og bila som kjøre forbi heile tida

Her skil to av informantane seg ut i forhold til dei andre, då gut 1 og jente 3 er positiv til å skulle bu i byen for å gå på skule, medan dei andre ser på byen som overbefolka plass, med mykje støy. Byen verkar ikkje tiltrekkande for somme av informantane.

Vidare fortsett diskusjonen:

Jente 1: da e ikkje så veldig mange fordelar med å bu i byen

Jente 3: da e meir butikka, men ein vert jo lei veldig fort då

Gut 1: de (alle dei andre som han sit saman med) er så skeptiske mot byen

Jente 1: ulempene er alle folkene, og masse trafikk

Jente 3: ein kan nesten ikkje sova om kvelden for da e så masse lyd utanfor

Jente 1: og så kan ein ikkje ha dyr der

Jente 3: og her e da jo grønt

Gut 1 påpeiker forskjellen på korleis han og dei andre tenkjer om kva som skjer når dei vert vaksne, og ein kan sjå at dei andre som er med i samtalen er meir opptatte av natur og ser ikkje det som byen eventuelt kan tilby dei i framtida. Gut 1 seier seinare noko som peiker mot at hans identitet er moderne - tradisjonell, der dei andre drar i ein meir tradisjonell retning:

” eg syns det hadde vært litt bra å bu i byen, viss eg skal studera og ha hybel der, ein må jo studera i byen då, eg vil jo ikkje reisa før eg får bil kvar dag inn til byen. Eller eg kan jo sitte på med pappa når han skal på jobb, neihh, eg vil heller bo i byen ett par år og så flytte tilbake ”

Dette tyder på at han både ser fordelane med byen og med bygda, og vil utnytte begge sidene. Eg vil igjen referere til problemstilling omkring identitet, og viser til at her har ein eit døme på ein informant med ein *moderne – tradisjonell* identitet. Dei andre verkar tradisjonelle, og identifiserer seg med eit interesse – og verdi fellesskap som minnar om eit tradisjonelt samfunn. I og med at dei fleste av informantane ikkje har spesielt utmerka seg som opptekne av populærmusikk til dømes, vil gut 1 i denne diskusjonen utmerke seg i ein annan retning, å sjå ut i verda.

Igjen kan ein sjå at dei fleste borna definerer oppvekstarenaen som land – by og ikkje lokalt – globalt. Dette kan og vere på grunn av alderen, og at ein seinare i tenåra vil sjå det annleis, men det kan og bety at skiljet mellom by og land framleis er framtrudande for borna trass den raske kommunikasjonen som er ein konsekvens av globalisering og teknologi.

På ”Vesleskolen” ser dei på framtida, og dette kjem ut av diskusjonen omkring å byrja på ungdomsskolen:

Jente 1: Ein får fleire venna

Gut 1: Det blir gøy

Jente 2: Eg glede meg til å komma vekk frå denne skulen, eg glede meg til fleire folk, og eg glede meg til å koma på skule med bestevennina mi som går i klasse øve meg, men eg kvir meg til å få meir lekser.

Jente 1: Og hol i øyrena gler eg meg til, og eg gler meg til å få fleire venna

Jente 3: da kan hende ein ikkje får fleire venna

Jente 4: Eg veit ikkje

Jente 1: Eg kjenne no mange allerede

Jente 3: Eg grue meg til ei som går i 7. klasse skal begynna på ungdomsskulen, for ho e eg med dag ut og dag inn. Kven skal eg vera med då?

Dei fleste ser med spaning i å byrja på ny skule, medan somme ser på kva som er negativt med det som skjer når oppvekstmiljøet vert utvida. Det verkar som dei har tenkt på kva forandringar som kjem til å skje. Jente 3 er redd for at ein kanskje ikkje får nye vener, medan jente 1 og jente 2 ser fram til å treffe fleire folk. Dei er mindre skeptiske til det som kjem til å skje. Dei ser lenger enn heimbygda, og særskilt jente 1 har heile tida i gruppediskusjonen vore frampå og vist at ho ikkje er avhengig av heimbygda, men ser fordeler med denne plassen. Ho har fleire vener frå byen og andre plassar i kommunen, og er ikkje redd for å møte nye utfordringar. Ho framstår som eit klart døme på at ein ser i ein *moderne – tradisjonell* retning, og har ein identitet som kan tilsvare dette omgrepet.

Når det gjeld spørsmål om heimbygda kunne vore aktuell i framtida, har dei ikkje så mange tankar omkring dette, det er meir nikkande hovud, og nesten eit samstemt ja. Men jente 1 seier :

”Kanskje”

Noko anna diskusjon enn dette vart det ikkje rundt temaet. Dette kan vere fordi dei ikkje hadde tenkt på dette før, og at det på ein måte var sjølv sagt at her skulle dei bu i framtida. Jente 1 har tenkt på det, men sidan dette er så langt fram i tid, er det vanskeleg å seie om svara er reelle, og gyldige nok til å vise til kva som verkeleg kjem til å skje. Men det gjer ein peikepinn på at heimbygda kan vere ein attraktiv plass å bu.

Framtidstankane til informantane kan gje oss eit syn på korleis dei ser på heimbygda no, og om desse tankane gjenspeglar det tradisjonelle mønsteret, eller det moderne. Eller kanskje ein

kombinasjon av disse. Og om dei tenkjer globalt – lokalt, framfor by – land, jamføre teoriar omkring globalisering og modernitet.

Kap 6. Aktuelle funn

Aktuelle funn frå analysen vil i dette kapitelet verte trekt fram, og sjå desse i forhold dei ulike problemstillingane. Sosialiseringsmodellen til Hoëm vert her presentert.

Det vil vere interessant å sjå på kva type sosialisering som vert fremma i dei ulike oppvekstmiljøa slik det kjem fram av funna. Det vert også presentert andre funn.

6.1 Kva type sosialisering og identitetsutvikling vert fremma i dei 3 ulike oppvekstmiljøa?

I den moderne bygda vil ein ikkje lenger ha dei same tradisjonane å bygge sin eigen identitet på. Sjølv er ein ansvarleg for å skapa sin eigen identitet, og det er då det vert interessant å sjå på om skulen og miljøet rundt representerer det same.

Eg vil nytte dei ulike sosialiseringsformene til Hoëm som nemnd i kapitel 3, og sjå på desse i forhold til dei 3 ulike oppvekstmiljøa til borna. Det er ingen av oppvekstmiljøa som ein konkret kan peike på og seie at dette stemmer heilt overens med ein av desse modellane, men dei vil gje oss ein idé om kvar dei ulike oppvekstmiljøa rører seg når det gjeld sosialisering og identitetsutvikling.

” Verdi - og interessefellesskap er de viktigste forutsetninger for en optimal sosialiseringssituasjon og for sosialiseringsprosessen ”

(Hoëm 1978: 63)

Føregåande i kap. 5 har ein sett at mykje av sosialiseringa som skjer i dei ulike oppvekstmiljø, går føre seg på skulen og i nærmiljøet. Utifrå desse ulike emna eg har sett på i analysen, vil eg her sjå på om det er sider ved dei ulike oppvekstmiljøa som skil seg ut i forhold til dei 4 formane for sosialisering og punkta som må vere til stades.

Eg har i denne tabellen som brukt sosialiseringsmodellen til Hoëm (1978: 79) som inspirasjon til å laga ein forenkla modell av hans sosialiseringsmodell.

Hoëms sosialiseringsmodell

Formar: Kjenne - teikn:	Forsterkande sosialisering	De - sosialisering	Re - sosialisering	Ikkje – sosialisering
Identitets- skapande verdiar i skulen	JA	NEI	JA	NEI
Reiskapar med instrumentell verdi	JA	Verdibundne faktorar vert reiskapar og får ein instrumentell funksjon	JA	Skulens reiskapar får ikkje ein instrumentell funksjon
Verdifelleskap mellom skule og heim	JA	NEI	NEI	NEI
Interessefelles skap mellom elev og skule	JA	JA	JA Det føregår samstundes ei de-sosialisering	NEI
Elevens effekt	Forsterkast	Svekkast	Ingen	Ingen
Skulens effekt	Forsterkast	Ingen	Forsterkast	Ingen

For å byrje med ” Storskulen” og informantanes skildring og oppleving av oppvekstmiljøet, er det særskilt den negative tonen under intervjuet som skil seg ut. Dei er ikkje fornøgde med korleis dei vert behandla på skulen, og er stort sett misfornøgde med korleis skulen opplevast for dei. Relasjonen mellom skule og heim, representert ved eleven, vil då vere negativ, og ein vil ha ei de – sosialisering i forhold til dette. Informantanes oppfatning av skulen, vil ikkje vere med på å skape ein positiv identitet i forhold til den sosialiseringa som føregår på skulen, og den kan til ei viss grad og vere med å påverke foreldra si oppfatning av skulen. Det verkar og som det er ein stor avstand mellom elev og vaksen, og denne avstanden kan minske sjansane til å praktisere forsterkande sosialisering på denne skulen, då denne kontakten er viktig for å skape sin eigen identitet. Ein tibringer svært mykje tid på skulen, og foreldrekontakt har i stor grad vorte erstatta med lærar – elev kontakt, difor vil ein avstand mellom desse ikkje vere gunstig i forhold til den formelle identitetsutviklinga.

Informantane si interesse for å oppretthalde ein vidare relasjon med skulen er heller laber, men det at dei snart skal byrje på ungdomsskulen og kjenner seg klare for noko nytt, kan ha mykje å seie. Men i og med at dei forlèt skulen med ei negativ oppfatning, er ikkje nødvendigvis positivt for deira tilknytning til heimstaden og sosialiseringa. Men kanskje denne oppfatninga endrar seg etter kvart som ein får nye erfaringar?

Når det gjeld punktet om å skape ein identitet på bakgrunn av dei verdiane ein får presentert, er dette interessant i forhold til denne skulen. Desse elevane kjem frå forskjellige bygder, og desse bygdene vil kvar for seg representere ulike interesse – og verdifelleskap. Det vil då vere ei stor utfordring for skulen å skape ei forsterkande sosialisering. I denne oppgåva har ikkje skulen fått uttale seg om dette, og dette er ein idé eg har utifrå synsinga og analyseringa av kva informantane har fortald. Ein kan sjå tendensane av at skulen vil framstå som mest mogeleg nøytral, slik at den skal famne rundt flest mogeleg, og skape ein formell sosialiseringsarena for elevane.

Det kjem ikkje klart fram i intervjuet om kva reiskap skulen bruker for å skape ei forsterkande sosialisering, men informantane nemner at dei bruker nærmiljøet til ei viss grad, og dette kan vere med på å lage ein identitet knytta til nærmiljøet. Men det kan klart helle i den retninga at ein desse reiskapen berre vil få ein instrumentell verdi for elevane. I seg sjølv er jo skulen eit reisskap som kan nyttas i alle retningar, men det ser ut som det heile vert for instrumentelt slik elevane framstiller det.

Oppsummert kan det verke som informantane frå ” Storskulen” går igjennom ei de – sosialisering, og at dette ikkje er optimalt for identitetsutviklinga til informantane, og den tilknytingsprosessen ein er i. Dette kan vere med å minska tilknytninga. På ei anna side var majoriteten i gruppa opptatt av kva bygda hadde å tilby i forhold til andre stader, som til dømes byen, og deira identitet framstår som tilsynelatande tradisjonell og dei er opptekne av naturen og det som skjer i oppvekstmiljøet. Men slik det står fram i forhold til korleis informantane legg vekt på det som skjer på skulen, kan det tyde på at skulen mislukkes i si eventuelle overføring av viktige verdiar og interesser og i forhold til tabellen ovanfor vil elevanes sosialisering svekkast, og arbeidet til skulens arbeid vil ikkje ha noko effekt.

På ” Vesleskulen” er det generelt ein positiv tone når dei skildrar sitt oppvekstmiljø. Dei kjem alle frå same bygda, og for skulen sin del vil det kanskje vere enklare for dei å vite kva verdi – interessefellesskap dei har med å gjere. Ei negativ side ved dette er at det vil alltid vera elever som ikkje føler seg vel med det skulen representerer, og for somme skular, vert det enklaste då å stille seg på nøytral grunn. Men det er ingen av informantane som kjem med utsegn som kan tyde på at det er tilfellet med denne skulen.

På ” Vesleskulen” verkar det som dei vil vise elevane kva verdi nærmiljøet har, og nyttar til dømes som nemnd ovanfor i kap 5.3 naturen i oppvekstmiljøet som ein instans og reiskap for å skape ei identitetsutvikling i sosialiseringsprosessen. Dei lærer seg å ta vare på kulturlandskapet. Dette kan tyde på at skulen nyttar reiskapar som har ein instrumentell verdi for eleven slik skulen ser det. Men slik det kan sjå ut, er eleven underordna skulen sine verdiar, og dei vert nøytrale i denne samanheng.

Relasjonen mellom skule og elev peikar ikkje på noko negativt, det verkar som vaksen – born relasjonane er nære på skulen. Informantane si positive oppfatning kan og skape ein positiv tone mellom heim og skule. Det informantane peikar på når det gjeld kva som kunne vore annleis på skulen, er at skulen treng rehabilitering og oppussing. Dersom skulen berre forfell kan dette vere med å påvirke elevane sitt syn på skulen, og sosialiseringa som skjer der. Dersom skulen ikkje framstår som attraktiv, ikkje berre ved eit verdi – og interessegrunnlag, men og reint estetisk, vil dette føre til at skulen og bygda ikkje klarer å rekruttere nye innbyggjarar. Dette kan då få fylgjer for skulen, og elevane må reise andre plassar for å gå på skule.

Alt i alt verkar det som det er tendensar på alle punkt til re - sosialisering i dette oppvekstmiljøet. Kulturen, her ved elevane, endrast og lar seg påverke gjennom det som skjer på skulen. Men skulen treng fleire elevar for å framleis halde seg i live, og dette ser og mange av informantane på som positivt, då dei meiner det er kjekkare med fleire. Somme av informantane verkar å ha ein identitet som er i ein moderne – tradisjonell retning.

På ” Friskulen” har dei jo allereie vore igjennom ein prosess der skulen har vorte lagt ned, og det verkar som dette har vore med på å påverke oppvekstmiljøet til å framstå som tradisjonelt og trygt, slik eg oppfattar det på borna i intervjuet. Informantane si oppfatning av skulen er god, og dei peikar ikkje på store endringar som skal til for å eventuelt få det betre. Dei etterlyser heller ikkje fleire elevar, snarare motsatt.

Dei som bur nær skulen er glade for den korte avstanden. I og med at dette er ein privat skule, der foreldra betaler ein viss sum, og tilsynelatande er delaktig i dei prosessane som skjer på skulen når det gjeld oppussing, og avgjerder som tas, kan ein tenkje seg at interessa mellom skule og heim er positiv. Men miljøet er lite, og dette kan by på utfordringar i forhold til verdi – og interessefellesskapet, kva skulen og bygda skal representere. Skulen er her det største reisskapet i seg sjølv, som binder bygda og skulen saman, dette på grunn av at innbyggjarane sjølv har bestemt at dei treng ein skule i bygda, og at denne er med på å halde bygda oppe. Denne foreldreoppfatninga kan vere med å påverke borna si oppfatning av heimstaden. Somme av borna var opptatte av å ha oppvekstmiljøet for seg sjølv, og verka ikkje interessert i fleire elevar på skulen. Dette kan jo på ei side verke ufornuftig, då denne skulen og vil vere avhengig av eit visst elevantal, då dei sjølv må finansiere ein del av utgiftene. Men det kan og tyde på ei sterkt tru på skulen i bygda, der den tilsynelatande er noko evigvarande for borna.

To av informantane budde ikkje i bygda, og i og med at skulen og rekrutterer elevar frå andre stader, vil utfordringa for denne skulen og vere å tilfredstille desse når det gjeld verdi – og interessefellesskapet.

” Friskulen” framstår som det sterkaste dømet på ein skule som tek hand om forsterkande sosialisering, i og med elevane og foreldra er såpass opptekne med å ta vare på oppvekstmiljøet sitt, og verne dette igjennom skulen. I og med at det er ingen av

informantane som utpeikar seg å vere i ein moderne – tradisjonell retning når det gjeld identitetsutvikling, vil utfordringa til ” Friskulen” og oppvekstmiljøet i denne bygda kanskje vere å prøve å fjerne eventuelle grenser mellom seg og andre miljø. Dette vil gjere oppvekstmiljøet mindre snevert, og meir ope for nye inntrykk.

6.2 Andre funn i analysen

Eg vil peike på den klare forskjellen mellom ” Storskulen” og dei to andre skulane når det gjeld sosialisering med andre, med tanke på det som skjer i skuletida. Her er det ein svært klar tendens til at informantane ved ” Storskulen” har eit mykje større skilje på kven dei er saman med i forhold til dei to andre gruppene. Dei seier dei er mest saman med same kjønn i skuletida, og dei går og i same klasse. Dei er svært opptatte av å framheve forskjellen på dei og dei mindre elevane. Ved dei andre skulane ser informantane på dei andre elevane som ein ressurs når det gjeld leik og samvær i skuletida, då dei treng kvarandre på grunn av få elevar. Medan på ” Storskulen” ser dei på dei yngre elevane som barnslege, og det med få unntak som til dømes i fotball desse er aktuelle for leik og samvær. Dette samsvarer med Rune Kvalsund (1992) der han peiker på at ved ein fulldelt skule er ein stort sett saman med det same kjønn og same alder. Ved ein fådelt skule er ein avhengig av alle og dermed har ein og kontakt med alle.

Skilnadene på ” Storskulen” og dei andre to skulane viser seg og igjen i kva aktivitetar dei heldt på med på skulen, og korleis desse er organisert. På ” Storskulen” har dei ein hovudaktivitet, fotball, noko som peikar i ein annan retning i forhold til kva Kvalsund (1992) får i sine resultat, nemleg at fotball er berre ein av aktivitetane ved fulldelte skular og at ved fådelte skular er dette hovudaktiviteten. Ein dag i veka har informantane ved ” Storskulen” tilgong på fotballbana på skulen. Det ser ut som det er ei ”streng” klassesdeling og i frå skulen si side når det gjeld kven som leikar saman i pausane. Dette er teikn på at det er i større grad integrerte miljø på dei små skulane, og at det er fragmenterte miljø på den store skulen.

Ved ” Vesleskulen” finn ein klare funn på det som Kvalsund (1992) kallar ei kollektiv tvang, der alle treng kvarandre i leiken. Ei av jentene fortel om korleis dei går rundt i pausen og får med alle, fordi dei vil danna to lag i slåball. Ein ser og at det er større variasjon ved dei små skulane i undersøkinga når det gjeld variasjon av aktivitetar i skuletida, særskilt ”

Vesleskulen” viser til ein del forskjellige leikar. Dette peikar på at det faktisk er ein del rom for andre aktivitetar enn kun fotball, og i dei fådelte skulane, og at det kanskje ikkje berre er dei kollektive aktivitetane som styrer. Det er og rom for variasjon.

Eit anna funn eg vil peike på er korleis borna tenkte på kva som kom til å skje i framtida. Her kom dei inn på det å flytte til byen eller framleis bu i bygda dei bur i no. Dei kjenner nok eldre ungdommar som har flytta eller som pendlar, og dermed ser dei og på denne problemstillinga som aktuell for dei sjølv. Men det som er interessant er at synet deira på by – land var veldig svart – kvitt når det gjaldt kva som var forskjellen på desse stadane, med få unntak. I og med at eg tidlegare har teke opp korleis globaliseringa har påverka denne tankegangen til born, er det interessant å sjå at i dette tilfellet er det ein distanse slik bygde – borna opplever det, mellom by og land. Eg har og tidlegare nemnd at :

”Å tenkje lokalt – globalt i staden for den meir tradisjonelle tanken om land – by, vil vere meir i tråd med korleis born og unge tenkjer i dag”

(Fauske 1993: 116)

Ein kan då sjå at framleis er det eit tradisjonelt syn på delinga mellom by – og land, og dette kan tyde på at desse skiljelinjene framleis gjeld.

I del – problemstilling 2 ser eg på kva som kjenneteiknar identitetane til borna, og eg skal forholde meg til tre typar retningar som nemnd. Det klaraste kjenneteiknet som syner seg i analysen er den tradisjonelle retninga, der ein ser informantane er opptekne av det nære livet i bygda, der natur og dyr står sentralt, noko som kan minne om eit tradisjonelt samfunn. Men på ”Storskulen” er det ein gut og ei jente av informantane som peiker seg ut i forhold til det omgrepet eg har laga som kan forklare ein tredje identitet eg fann i analysen min. Denne er den *moderne – tradisjonelle identitet*. Dei som kjem innfor denne kategorien er opptekne av både det moderne livet, og det tradisjonelle, og dei ser at dei kan utnytte begge sidene. To jenter ved ” Vesleskulen” har sterke tendensar i den retninga i sine identitetar, og dei står fram som særst sterke kulturelt fristilte individ i eit moderne bygdesamfunn. Det same gjer ein gut og ei jente ved ” Storskulen”. Desse *moderne – tradisjonelle* borna er frie til å gjere som dei vil uavhengig av kva lokale forhold dei lever i, og dei ser positive sider ved både det moderne livet og det meir tradisjonelle livet. Det er ingen av informantane som peikar seg ut til å vere konsekvent moderne.

Eit anna funn eg vil sjå på er fritidsaktivitetane til borna. Dei fleste dreiv med organiserte aktivitetar, og på ” Storskulen” var desse i hovudsak konsentrert i oppvekstmiljøet. Ved dei andre skulane måtte ein som oftast med få unntak reise til andre bygder eller kommunar for å vere med på aktivitetar, som oftast var det fotball og dans som vart nemnd her. Somme av gutane ved begge dei små skulane etterlyste eit eige fotballag i bygda, men det var ikkje nok born i bygda til dette. Dette kan vise gjennom fotballen kan ein auke verdien av eins oppvekstmiljø, i og med at desse gutane vil ha eit eige lag i bygda. Dei vil representere bygda.

Men det kan og tyde på at oppvekstmiljøet betyr mykje, og dei vil nytte det i fritida også. Dette i staden for å måtte reise til andre bygder. For jentene som driv med dans, var det meir ei oppfatning om at å treffe andre born frå andre plassar var spanande og kjekt. Dei kom ikkje inn på noko idé om å ha dans i heimbygda. Dette kan og setjast i samanheng med i kva retning eins identitet utviklar seg, og kor kulturelt fristilt ein er.

Ved ” Friskulen” verka det som verdien av deira oppvekstmiljø var så stor at dei ikkje ville dele denne med nokon. Dei var skeptiske til nyinnflyttarar, og fleire elevar. Eg tolkar det som at dei tykkjer dei har noko verdifullt som dei vil beskytta, då dei eigentleg vil halde på det slik som det er. Elevane ved denne skulen var svært tradisjonelle.

Ved ” Storskulen ” var dei skeptiske til at elevantalet hadde auka, og at det var trøgt på skulen. Dei meinte skulen var betre før, og no var den blitt for liten for alle elevane og dette gjekk utover tilbod som til dømes sløyd. Dei framheva at det auka elevantalet var eit problem for trivselsfaktoren deira på skulen. Deira framstilling av oppvekstmiljøet var i størst grad negativ i forhold til dei andre intervjugruppene, og det var skulen og problema der som vart vektlagt. Mangel på kommunikasjon og store avstandar mellom elev og lærar i hovudsak.

Ved ” Vesleskulen” var det delt stemning når det gjaldt nyinnflyttarar, men det var nok likevel like verdiar som låg bak. Ein del av gruppa ville ha nye tilskot til bygda, medan den andre halvdelen ville halde på det som det er, og var usikre på om nye tilflyttarar kanskje kunne endre oppvekstmiljøet. I denne gruppa kunne dei og kome med superlativ i fleng som kunne illustrera oppvekstmiljøet deira, noko som tyder på at verdien av oppvekstmiljøet er positiv, også forholdet til skulen framsto som positivt.

Alt i alt peikar desse funna på at desse 3 oppvekstmiljø er ulike i forhold til kva som vert vektlagt av ulike verdiar, og kva rolle skulen har i dei respektive miljøa.

Kap 7. Konklusjon og avslutning

Hovudfunna i undersøkinga er konsentrert rundt sosialisering og identitetsutvikling i oppvekstmiljøet. Skulen står fram som eit middel i denne prosessen, då informantane har brukt mykje tid på denne under intervjuet, og eg vil då peike på dei tendensane som peiker på dei tre skulane undersøkinga har tatt for seg praktiserer tre ulike sosialiseringsformer i samandraget. Eg kjem så med ein konklusjon og tilslutt ei avslutning der eg og tek for meg framtidige spørsmål som kan vere interessante i forhold til denne undersøkinga .

7.1 Samandrag

” Storskulen” har tendensar av de – sosialisering, der skulen ikkje klarer å lage identitetsskapande band som kan vere med på å auke tilknyttinga til oppvekstmiljøet, og dei har ikkje noko effekt i sosialiseringprosessen til eleven. ” Vesleskulen” har tendensar av re – sosialisering, der skulen klarer å formidla viktige identitetsskapande band, men som og skjer på skulens premiss, der elev og heim er nøytrale i denne prosessen. Ved ” Friskulen” ser ein at det er klare tendensar på ei forsterkande sosialisering.

Desse ulike tendensane kan tyde på at det er forskjellar mellom dei tre ulike oppvekstmiljøa, og at sosialiseringa forsterkast ved dei to små skulane, men ikkje ved den store skulen der den vert svekka. Dette er viktig i forhold til informantanes oppfatning av deira oppvekstmiljø og kva verdi som vert framheva i forhold til dette.

I og med at dette er små, grisgrendte miljø, kan dette peike på at det vil vere gunstig med små miljø på skulen, framfor store i forhold til å knytte identitetsskapande band gjennom sosialiseringa som skjer på skulen. Ein er og mindre opptekne av alder og kjønn ved småskulane, og meir kollektive i tankegangen. Minuset kan vere at det vil kunne verte for snevert for somme, og som ein har sett etterlyser særskilt somme av informantane ved ” Vesleskulen” fleire elevar, då dei tykkjer det er kjekt å verte kjent med fleire. Medan på ” Storskulen” framstår det som dei er delte i klassar, og i pausane også delt ved kjønn. I fritida er ein i dei små bygdene og mindre kresen for kven ein omgås med i oppvekstmiljøet, ein er med dei som er tilgjengelege, og alder og kjønn har ikkje alltid så mykje å seie.

Eg har og funne einskilte informantar ved ” Storskulen” og ” Vesleskulen” som klart kan sjås i forhold til ein moderne – tradisjonell identitet. Elles er det sterke trekk ved alle dei informantane som peikar i meir tradisjonell retning. Dette kan tyde på at oppvekstmiljøa er prega av tradisjon, natur og kultur, noko som kan peika i ein retning av eit tradisjonelt samfunn, med ulike moderne innslag.

7.2 Konklusjon

Etter å ha drøfta dei ulike problemstillingane mine i forhold til dei resultata eg har fått, vil eg no sjå på den overordna problemstillinga mi:

” Kva verdi har ulike oppvekstmiljø for born i moderne bygdesamfunn?”

Arbeidet fram mot svaret på denne problemstillinga har vore ein prosess der ulike faktorar og tendensar kan seie noko om verdien av kva oppvekstmiljøet betyr for borna. Ved å sjå på dei ulike resultata, kan ein sjå at det er tendensar der ein ser ein positiv verdi tilknytte oppvekstmiljøet, eller ein negativ verdi. Desse verdiane er sjølvstundt vanskelege å måle utifrå tal og konkrete verdiar, men gjennom å få eit bilete av ulike sider ved ulike oppvekstmiljø kan ein seie noko om i kva retning denne verdien peikar. I dette tilfellet vil eg påstå at verdien er positiv i alle dei tre oppvekstmiljøa som det har vorten sett på. Men tendensane til at ein ikkje bruker dei reiskapane ein har til disposisjon for å auke verdien på oppvekstmiljøet, som til dømes i sosialiseringa på skulen, peikar i to ulike retningar. Det er då ” Storskulen” som kjem dårlegast ut når det gjeld dette. Der finn ein eit positivt oppvekstmiljø som ikkje klarar å forsterka sosialiseringa til born. Dei to andre skulane klarer å nytte reiskap som er positive for sosialiseringsprosessen til borna.

Konklusjonen er at ein kan sjå at ulike oppvekstmiljø i moderne bygdesamfunn har ein positiv verdi for borna som bur der, men at det i somme høve kan verte for stort, uoversiktleg og nøytralt til at borna utviklar ein identitet som er forsterka i gjennom sosialiseringa deira. Særskilt skulen står fram i denne undersøkinga, og ser ut til å spele ei viktig rolle i denne sosialiseringsprosessen. Den er med på å påverke tilknytninga til bygda og styrke identiteten til borna.

På ei anna side er det og funn av born som har ein *moderne – tradisjonell* identitet, noko som kan peike i ei retning der ein ser at borna på bygda er kulturelt fristillte, men som samstundes ser verdien av oppvekstmiljøet sitt og kva det kan tilby. Dette er positive resultat for bygde – Noreg når det gjeld vidare eksistens og positiv tilvekst. Det er også positivt i forhold til borna, som står fritt til å utnytte dei sidene ved livet dei opplever som viktige.

7.3 Avslutning

I arbeidet med denne undersøkinga har eg fått eit interessant innblikk i informantane sin livsverden og deira syn på oppvekstmiljøet. Men dette har òg ført til at eg i ettertid har sett andre faktorar som kan vere med å spele inn i ein verdi av eit oppvekstmiljø. Det ville då vore interessant med somme oppfølgingsundersøkingar. Desse kunne vore med på å forklare sider som ikkje har voren prioritert i denne undersøkinga, og sider som i etterkant har stått fram som relevante i forhold til dei resultata eg har fått.

Eg hadde på førehand trudd at skulen som omgrep i mindre grad skulle gjere seg gjeldande i intervjuet, då eg trudde det ville vere meir interessant for borna å diskutere fritidsaktivitetar til dømes, men det viste seg at skulen spelte ei viktig rolle i bornas oppfatning av oppvekstmiljøet. Difor kunne det vore interessant å møtt informantar i andre settingar enn på skulen, til dømes i fritida, og sett om skulen hadde gjort seg lika gjeldande i intervjuet som den gjorde når ein møtte informantane på skulen i skuletida.

I ettertid hadde det og vore ynskeleg å hatt med ein stor skule til, for å ha styrka resultata.

Eit anna moment eg kunne sett på, er kva instrumentelle verkemiddel skulane og lærarane bruker og korleis dei bruker desse, og om dette er bevisste handlingar i forhold til dei ulike resultata eg har fått når det gjeld sosialiseringa i skulen jamføre Hoëms modell. Deira side har ikkje vore sett på i denne oppgåva og det vil vere interessant å undersøkt deira side og oppfatningar av saka i forhold til korleis elevane opplever skulens rolle i oppvekstmiljøet. Lokalsamfunna sine ulike kulturelle aspekt er viktige i forhold til den læringa som skjer på skulen. Skulane er viktige i forhold til sosialisering og identitetsutvikling, og uavhengig av storleik og lokalisering, har dei viktige instrument dei kan ta i bruk.

Det ville og vore interessant å intervjuar elevar som var eldre og som allereie har vore igjennom viktige fasar av sosialisering og identitetsutvikling, og sett på kva verdiar dei la vekt på i forhold til verdien av eins oppvekstmiljø. Det ville her vore interessant å sjå på den moderne – tradisjonelle identiteten, og kor sterkt framtrédande den er i ungdomskulturen.

Til slutt:

Når det gjeld verdien av gode oppvekstmiljø i moderne bygdesamfunn, er det naudsynt å forme oppvekstmiljø som har trygge og gode rammer for borna. Det å sjå i ein nyskapande, moderne retning i utviklinga av oppvekstmiljøa, der òg tradisjonelle element er til stades, vil kunne gjere bygdesamfunna attraktive. Dette vil skape levande bygder også i framtida.

Kjelder:

Adresseavisa.no ” Satser på nederlendere” 05.04.2005

<http://www.adressa.no/nyheter/article487721.ece> (Lesedato 14.11.2007)

Beck, Christian W. (2001): Utdanning i et demokratisk samfunn. Beck. C.W og Hoëm A. (red) (2001): *Samfunnsrettet pedagogikk – Nå*. Oslo, Oplandske Forlag

Beck, Ulrick (1997): *Risiko og frihet*. Bergen, Fagbokforlaget

Befring, Edvard (1997): *Oppvekst og læring. Eit sosialpedagogisk perspektiv på barn og unges vilkår i velferdsamfunnet*. Oslo, Det Norske Samlaget.

Bjørkås, Svein (2003): Fra enhetskultur til kulturell pluralisme? Ivar Frønes og Lise Kjølrsrud (red.)(2003) *Det Norske Samfunn* 4.utgave. Oslo, Gyldendal Akademisk

Brusdal, Ragnhild & Frønes, Ivar (2003): Generasjoner, livsløp og forandring. Generasjon, kohort og livsløp. Ivar Frønes og Lise Kjølrsrud (red.)(2003) *Det Norske Samfunn* 4.utgave. Oslo, Gyldendal Akademisk

Elder, Glen H. & Shanahan, Michael J (1997): Oppvekst, sosial endring og handlingsevne : Et livsløpsperspektiv. Ivar Frønes, Kåre Heggen og Jon Olav Myklebust (red) (1997) : *Livsløp : oppvekst, generasjon og sosial endring*. Oslo, Universitetsforlaget

Fauske, Halvor (1993): Lokal forankring og global orientering? Kåre Heggen, Jon Olav Myklebust, Tormod Øia (red)(1993): *Ungdom i lokalmiljø. Perspektiv frå pedagogikk, sosiologi, antropologi og demografi*, Oslo, Det Norske Samlaget

Frønes, Ivar (1998): *De likeverdige. Om sosialisering og de jevnaldrendes betydning*. Oslo, Universitetsforlaget

Frønes, Ivar (2003): *Moderne barndom*. Oslo, Cappelen Akademisk Forlag

Giddens, Anthony (1991): *Modernitet og selvidentitet. Selvet og samfunnet under senmoderniteten*. Dansk utgave: Hans Reitzels forlag A/S, København 1996

Gilje, Vibeke (2000): *Skolens betydning for et lite lokalsamfunn. Sett i lys av bygdefolkets engasjement for å beholde Øvergård skole*. Hovedfagsoppgave, Pedagogisk Institutt, Universitetet i Tromsø

Glåmdalen 07.02.2007, s.15: ” Ikke barnas jobb å sikre grendene”

Glåmdalen 08.02.2007, s.8:” Foreldrene møter støtte”

Halkier, Bente (2006): *Fokusgrupper*, Forlaget Samfundslitteratur & Roskilde Universitetsforlag

Heggen, Kåre (1991): *Ungdom og moderne lokalsamfunn. Frå ungdomsprosjektet i Møre og Romsdal rapport nr.9101*. Volda, Møreforsking

Hoëm, Anton (1978): *Sosialisering*. Oslo, Universitetsforlaget

Jørgensen, Gunnar (1993): ” Slaur” og ” geni” – om vedlikehald av sosiale og kulturelle ulikskapar i Bygdeby. Kåre Heggen, Jon Olav Myklebust, Tormod Øia (red)(1993): *Ungdom i lokalmiljø. Perspektiv frå pedagogikk, sosiologi, antropologi og demografi*, Oslo, Det Norske Samlaget

Kvalsund, Rune (1992): *Elevmiljø i oppløysing? Vennkap, leik og sosial integrasjon i fådelte og fulldelte barneskular rapport nr. 9218*. Volda, Møreforsking

Langørger, Audun, (2007) ” *Sentralisering – årsaker, virkninger og politikk*” Samfunnspeilet nr.2 - 2007

Melheim, Kristoffer (2001): *Skule der folk bur – eit grunnleggjande velferdsgode?* Edvard Befring & Svein Heggheim (red) (2001) *Liv og læring på landsbygda*, Oslo, Det Norske Samlaget

Morgan, David L. (1988): *Focus groups as qualitative research*, Sage Publications Inc.

Morgan, David L. (1997): *Focus groups as qualitative research*. Second edition, Sage Publications Inc

Nordahl, Thomas (2007): *Elever i små og store skoler. Presentasjon av kartleggingsresultater i en kommune*. Høgskolen i Hedmark Rapport nr.4 - 2007

Offerdal, Ivar (2001): Skulen som ressurs i utviklinga av lokalsamfunnet. Edvard Befring & Svein Heggheim (red) (2001) *Liv og læring på landsbygda*, Oslo, Det Norske Samlaget

Roald, Knut (2001): Store skular i distrikta – ei nasjonal, regional og kommunal utfordring. Edvard Befring & Svein Heggheim (red) (2001) *Liv og læring på landsbygda*, Oslo, Det Norske Samlaget

Solstad, Karl Jan (1978): *Rikskole i utkantstrok*, Oslo, Universitetsforlaget

SSB (2007) *Grunnskolar, etter skoleslag. Elevar i grunnskoleutdanning. Skoleåra 1979/80-2006/07*

<http://www.ssb.no/utgrs/tab-2007-04-20-01.html> (Lesedato 14.11.2007)

Stortingsmelding nr.39 (2001-2002) Oppvekst og levekår for barn og ungdom i Norge

Sørli, Kjetil (2003): Bosetting, flytting og regional utvikling. Ivar Frønes og Lise Kjølsvrud (red.) (2003) *Det Norske Samfunn* 4.utgave. Oslo, Gyldendal Akademisk

Vaughn, Sharon m/ flere (1996): *Focusgroups interviews in education and psychology*, Sage Publications Inc.

Villa, Mariann (2005): *Bygda som bustad*, Norsk senter for bygdeforskning Rapport no 1/05

Wibeck, Victoria (2000): *Fokusgrupper. Om fokuserade gruppeintervjuer som undersökningsmetod*. Lund, Studentlitteratur

Ziehe, Thomas(2006):Post – aftraditionalisering – unges ændrede generationsforhold i dag.
Tom Ritchie (red)(2006) :*Relationer i skolen. Perspektiv på liv og læring*, Værløse,
Billesø&Balzer

